

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2015

Ba. Veronika Dragúňová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra nederlandistiky

Studijní rok 2014/2015

Vergelijking van het binnenlandse adoptieproces in Slowakije met België

The comparison of the national adoption process of a child
in Slovakia with the adoption process in Belgium

**Magisterská práce 2. ročníku magisterského studia
nizozemské filologie**

Autor: Ba. Veronika Dragúňová

Vedoucí práce: Prof. Dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt.

Olomouc 2015

Verklaring

Ik verklaar hierbij dat ik deze Masterscriptie zelfstandig heb geschreven. Alle literatuur en bronnen die ik gebruikt heb, zijn in de literatuurlijst opgenomen.

Te Olomouc 5 mei 2015

Veronika Dragúňová

Dankbetuiging

In de eerste plaats gaat mijn dank uit naar professor Wilken Engelbrecht voor zijn begeleiding tijdens het schrijven van deze scriptie.

Ik dank ook mijn vriendin, Jessica Punie, voor haar grammaticale correcties.

Verder gaat mijn oprechte dank uit naar mijn verloofde, Robert Kiss, voor zijn luisterend oor, begrip en technische hulp.

Als laatste wil ik graag een dankwoord richten aan mijn familie, omdat zij mij altijd zijn blijven steunen tijdens mijn opleiding.

1. Inhoudsopgave

1.	Inhoudsopgave.....	5
1.	Inleiding.....	7
2.	Theoretisch kader	10
2.1	Invloed van de demografische factor op het adoptieproces	10
2.2.	Invloed van de psychologische factor op het adoptieproces	12
2.2.1	Wie zijn de adoptie betrokkenen?	12
2.2.2	Psychische impact op de adoptie betrokkenen	13
2.2.3	De nood van een volledig functioneel adoptieproces.....	15
2.2.4	Gevolgen van een geslaagd of ongeslaagd adoptieproces.....	17
3.	Technische aspecten van het inlandse adoptieproces in Slowakije.....	19
3.1	Wetgeving in Slowakije	19
3.1.1	Termdefinitie	20
3.1.2	Wettelijke adoptievoorwaarden.....	31
3.1.3	Doorlopende procedure	32
3.1.4	Beslissing.....	34
3.2	De adoptie van een kind in Slowakije in cijfers.....	35
3.2.1	De administratieve voorbereidingen.....	35
3.2.2	De duur van een adoptieprocedure	36
3.2.3	Kostprijs van een adoptie	37
3.2.4	Het aantal geslaagde adopties.....	37
4.	Technische aspecten van het inlandse adoptieproces in België	38
4.1	Wetgeving in België.....	38
4.1.1	Termdefinitie	39

4.1.2 Wettelijke adoptievoorwaarden	41
4.1.3 Doorlopende procedure	42
4.1.4 Beslissing.....	44
4.2 De adoptie van een kind in België in cijfers	46
4.2.1 De administratieve voorbereidingen.....	46
4.2.2 De duur van een adoptieprocedure	47
4.2.3 Kostprijs van een adoptie	47
4.2.4 Het aantal geslaagde adopties.....	47
5. Vergelijking	51
6. Samenvatting en aanbeveling	59
4. Bibliografie.....	62
5. Bijlagen.....	64

1. Inleiding

Op 7. februari 2015 werd in Slowakije het referendum over de bescherming van het gezin gehouden. In het referendum, georganiseerd door de organisatie Alliantie voor het gezin en gesteund door de Rooms-Katholieke kerk en de Amerikaanse evangelische organisatie Alliance Defending Freedom, werden drie uit vier oorspronkelijke vragen gesteld:

1. *“Gaat u ermee akkoord dat het huwelijk geen andere samenleving genoemd kan worden dan een verbond van een vrouw en een man?”*
2. *Gaat u ermee akkoord dat koppels of groepen van hetzelfde geslacht niet in staat zouden kunnen zijn om kinderen te adopteren (aan te nemen) en hun later te onderwijzen?*
3. *Gaat u ermee akkoord dat de scholen de participatie van de kinderen in de klas aan het onderwijs over seksueel gedrag en euthanasie niet mogen eisen indien de ouders van de kinderen of de kinderen het zelf niet eens zijn met de inhoud van het onderwijs?”¹*

Drie duidelijke vragen van een eenmalige maatschappelijke gebeurtenis, i.t.t. bijv. Zwitserland, hebben in de hele Slowaakse maatschappij veel stof opgewaaid.

De voorwaarde om dit referendum überhaupt te kunnen houden, waren 400.000 handtekeningen en deze werden in korte tijd verzameld. Daarna heeft de president van de Slowaakse Republiek, Andrej Kiska, vier vragen aan het Grondwettelijk Hof onderworpen en na het uitsluiten van één vraag heeft Kiska het referendum op 27.11.2014 verklaard.

De tijd vanaf 27.11.2014 tot 07.02.2015 was een periode wanneer zowel de voorstanders als tegenstanders met ruzie uit elkaar zijn gegaan. De gehele maatschappij was verdeeld en een enorme campagne, en ook een anti-campagne, is begonnen. Het was niet mogelijk om onpartijdig of zonder mening te zijn tijdens deze bijna drie maanden. De rustige Slowaakse maatschappij die tot dat moment nauwelijks tegen iets protesteerde of demonstreerde, is ineens een strijdtoneel geworden. Facebook, televisie, radio, mensen op straat, vrienden in de kroeg, oude- jonge generatie... overal hoorde men tegenstrijdige gesprekken, demonstraties, proclamaties...

¹<http://www.alianciazarodinu.sk/preco/> Geraadpleegd op 26.04.2015

Het grootste probleem zat in de vraag 2, “*Gaat u ermee akkoord dat koppels of groepen van hetzelfde geslacht niet in staat zouden kunnen zijn om kinderen te adopteren (aan te nemen) en hun later te onderwijzen?*” In het Slowaakse grondwet geldt het huwelijk als enkel een verbond van een man en een vrouw, dus vraag één was voor de Slowaakse niet zo ambivalent en vraag drie, werd ook niet als controversieel beschouwd. Maar vraag twee heeft een echte storm meegebracht.

Overal kon men overtuigende voor- en tegenargumenten voor de adoptie door personen van hetzelfde geslacht vinden. Het meest gebruikte en het meest roerend argument ervoor was de ellende van de kinderen in de overvolle kindertehuizen in Slowakije. De homoseksuele paren werden als verlossing gezien voor de kinderen die zonder ouders moeten opgroeien.

Ik wist eerlijk gezegd niet, wat ik over dit argument moest denken. Aan de ene kant ken ik zelf een heteroseksueel echtpaar dat helaas geen kinderen kan hebben endat zelf een kind in Slowakije heeft geadopteerd. Zij moesten vier jaar lang op hun kind wachten, totdat één vrij kwam en aan de hand van hun ervaringen wist ik dat het helemaal niet zo eenvoudig is om een kind te adopteren. Zij hebben veel kritiek op het proces opgeleverd en geëist om de procedure haalbaar te maken. Ofschoon zij geen overdreven voorwaarden hebben gesteld, wisten zij tot het laatste moment niet of zij echt hun nieuw kind zullen krijgen. Aan de andere kant weet ik dat er getallose kindertehuizen in Slowakije zijn, die in vele andere Europese landen überhaupt niet eens bestaan en dat de kans van dit kind om een welvarend leven te hebben, razendsnel met de duur van hun verblijf in het kindertehuis daalt. Één kind in een gezin met twee moeders of vaders zal zeker betere vooruitzichten hebben dan in een kindertehuis.

Als men de stijgende infertiliteit en de lange lijsten van wachtende koppels voor een adoptie in het kader neemt, blijft de vraag waarom de kindertehuizen in Slowakije vol zijn en waarom ze in feite bij ons bestaan en in andere landen niet.

Deze problematiek die ons alle inhoudt heeft zozeer mijn aandacht getrokken dat ik uiteindelijk besloot om een antwoord aan de hand van mijn afstudeerscriptie te vinden.

Als methode voor dit onderzoek heb ik een vergelijking gekozen. Een vergelijking met een land, waar de adoptie door de paren van hetzelfde geslacht is toegestaan en waar officieel geen kindertehuizen zijn. Met België.

Alle deze factoren hebben mijn motivatie opgewekt om zich de hoofdvraag te stellen, namelijk: *Hoe ziet het adoptieproces in Slowakije eruit en hoe zouden wij het efficiënter kunnen maken?*

Deze afstudeerscriptie stelt zich ten doel het binnenlandse adoptieproces in Slowakije met het Belgische te vergelijken en op basis van deze vergelijking aanbevelingen vormen, die het adoptieproces in Slowakije sneller, nuttiger en efficiënter kunnen maken. Mijn veronderstelling is dat het binnenlandse adoptieproces in België efficiënter is dan dat in Slowakije.

Aan de hand van deze vergelijking wil ik de zwakke kanten van het proces in Slowakije benoemen, inlichten over de toestand van dit probleem en de lezer een verbeteringsvoorstel aan te bieden. Een verslag van de actuele situatiestand in kindertehuizen, samen met de voorkomende valkuilen van het adoptieproces in Slowakije in vergelijking met België, zou voor ons een motivatie kunnen zijn om de levenskwaliteit in onze maatschappij te verbeteren en om de kinderen, die zonder hun ouders moeten opgroeien, een nieuwe kans in hun leven te geven.

Omdat de procedures van het binnenlandse en buitenlandse adoptieproces verschillend zijn, koos ik voor het geval wanneer het kind op het grondgebied blijft.

In het theoretische kader aan het begin van mijn scriptiebeschrijf ik de invloed van de demografische factor op het adoptieproces. Daarna licht ik het psychologische aspect van de nood van een volledig functioneel adoptie proces toe.

Verder breng ik de actuele situatie van het adoptieproces in Slowakije in de kaart en beschrijf de wettelijke kant van het proces zelf. Hoe ziet de wetgeving in Slowakije eruit? Wat zijn de voorwaarden en hoe en door wie worden de beslissingen genomen? Ten slotte wil ik de lezer kennismaken met de numerieke informatie over de adoptie. Hoelang duurt het proces en hoe hoog zijn de financiële lasten van de adoptie? Hoe ziet de percentage eruit?

Na de situatiebeschrijving in Slowakije komt België aan de beurt in precies dezelfde volgorde.

Aan de hand van deze informatie vergelijk ik het proces in de twee landen met elkaar en vat ik de meest markante overeenkomsten en verschillen samen. Dit zal een aanbeveling zijn om het adoptie proces in Slowakije efficiënter te maken. Ik hoop dat ik ook genoeg overtuigende argumenten vind waarmee ik op de vraag nummer twee in het referendum zal kunnen antwoorden.

In de conclusie geeft ik het antwoord op de vraag waar het probleem zit en hoe wij dit probleem zouden kunnen oplossen.

Ik wens u veel leesplezier.

2. Theoretisch kader

2.1 Invloed van de demografische factor op het adoptieproces

De leventrend, samen met de demografische situatie, is in de laatste decennia hard in Europa veranderd. Dankzij de betere gezondheidszorg wordt ons leven langer. Tegelijkertijd worden er steeds minder kinderen geboren. Terwijl de gemiddelde leeftijd van de Europese burger in 2004 39 jaar was, zal het bij deze trend tot 2050 al 49 jaar zijn². In 1961 werden er in Europese landen circa 7,6 miljoen kinderen geboren en in de loop van veertig jaar, in 2002, daalde het aantal op slechts 5 miljoen kinderen. Het gemiddelde aantal kinderen per vrouw ligt op 1,58 kind. Om de bevolking in Europa op volle stand te kunnen houden, moet dit cijfer ten minsten 2,1 zijn³.

De grootste reden voor het dalende geboortecijfer is meestal een vrijwillig genomen beslissing van jonge koppels om het aantal kinderen te beperken die met de levensstijl gepaard gaat. Volgens Caestecker⁴ gaat deze beslissing hand in hand met de prioriteitenverandering van mensen in de postindustriële samenleving. Meer bepaald, hooggeschoolde vrouwen verhogen de gemiddelde huwelijksleeftijd en stellen hun zwangerschap uit dankzij de anticonceptierevolutie van de jaren zestig of zien helemaal af van hun kindermiszie. De individualisering van de vrouwen in Europa heeft veroorzaakt dat de vrouwen steeds meer van hun functie in het gezin afzien. *“Other reasons for later childbearing mentioned in survey research are: the wish to first have time to do nice things before having children, to make a start with the labour market career for at least a couple of years (and this reason is most explicit among the higher educated women; moreover unemployment at this moment in life does not lead to earlier childbearing but to further postponement), doubts about having children, the large responsibility involved when having children, financial constraints, different views of both partners on having children, the wished pregnancy did not start yet, and too little child care facilities available in the neighbourhood (see for example CBS, 2006)”*.⁵

²<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:184E:0075:0087:CS:PDF>

³http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Fertility_statistics

⁴Caestecker, F. 2013: 184

⁵An assessment of the size and cost of involuntary infertility that may be attributed to postponement by Gijss Beets.

<http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FblobServlet%3FdocId%3D3889%26langId%3Den&ei=1UnLVKyAHILkaMDcgMgO&usq=AFQjCNEeqWnG175Mkzgu8TY5AYskeUdLfQ&bvm=bv.84607526,d.d2s>

Niettemin zijn er koppels die de kinderloosheid niet vrijwillig hebben gekozen.

Het onvermogen om zwanger te worden komt steeds vaker voor. Dit probleem gaat niet alleen gepaard met angst en depressie, maar vooral met het sprankje hoop dat de moderne wetenschap een oplossing voor dit probleem zal uitvinden.

Dat deze “ziekte van het paar”⁶ steeds meer koppels betreft, bewijzen ook de meest recente statistieken, namelijk dat actueel van 15% tot 30% van de doelgroep, dit betekent elk vijfde koppel in Europa, met de infertiliteit te maken heeft. Infertiliteit maakt ook geen maatschappelijk verschil, denkend aan de Tsjecho-Slowaakse president Eduard Beneš met zijn vrouw Hana Benešová of de Tsjechische president, Václav Havel en zijn eerste vrouw Olga Havlová.

Volgens World Health Organisation werden er in 2010 ongeveer 48,5 miljoen koppels wereldwijd met deze ziekte aangetroffen⁷. Konečná legt hierbij nadruk op de toepassing van de term infertiliteit in Tsjechië, Slowakije versus in het buitenland. „*Het binnenlandse gebruik maakt het verschil tussen steriliteit, het onvermogen van het paar om zwanger te worden na twaalf maanden of meer van het onbeschermde geslachtsgemeenschap... en infertiliteit ...*“⁸

Met de term infertiliteit is bedoeld, „*het onvermogen om zwanger te blijven, aldus miskraam.*“ Alhoewel wordt er in het buitenlandse begripgebruik steriliteit onder infertiliteit gerekend.⁹

In afwachting van een medisch mirakel hebben de onvruchtbare partners of partners met verminderde vruchtbaarheid meerdere opties: van de magische rituelen, traditionele volksremedie, diagnostische en therapeutische centra, de methode van Ludmila Mojžišová, de hormonale therapie, In Vitro Fertilisatie, Intra Uteriene Inseminatie, Intra Cytoplasmatische Sperma Injectie, Cervixslijmmethode of Eiceldonatie... tot als laatste, adoptie.

Geraadpleegd op 30.01.2015

⁶Auteur legt nadruk op de term *paar- of koppelziekte* met de redenering dat om een kind te hebben zijn er altijd twee mensen nodig. Konečná H. 2008: 35.

⁷<http://www.who.int/reproductivehealth/topics/infertility/definitions/en/> Geraadpleegd op 20.02.2015

⁸Konečná, H. 2008: 14

⁹Konečná, H. 2008: 14

Meerdere ouders proberen voor de adoptie eerst zelf een kind te baren. Dat proberen zij bijvoorbeeld met behulp van de geassisteerde reproductietechnologieën (ART). Naar aanleiding van het onderzoek van Gijs Beets (Europese Commissie) uit november 2006 worden er naar schatting in Europa jaarlijks van 525 000 tot 750 000 toepassingen van de geassisteerde reproductietechnologieën (ART) om zwangerschap uit te voeren met kunstmatige of deels kunstmatige middelen. Hierin is Europa de baanbreker. De kosten per één cyclus zijn ongeveer 4.700 Euro. Indien wij het succespercentage erbij zullen rekenen, komen wij op 25.000 tot 35.000 euro per één levend geboren baby¹⁰.

De adoptie is de enige optie wiens succes niet van de lichaamsaanleg en wetenschappelijk vooruitgang afhangt, maar vooral van de technische en psychische efficiëntie van het adoptieproces zelf en juist daarom moet het proces stipt werken.

2.2. Invloed van de psychologische factor op het adoptieproces

2.2.1 Wie zijn de adoptie betrokkenen?

In dit hoofdstuk wordt het psychologische aspect van de noodzaak van een volledig functioneel adoptie proces uitgelegd.

Het gezin is de basis van de maatschappij. Elk kind wil een moeder en een vader hebben en zal voor zijn geestelijke ontwikkeling het beste zijn in een liefdevol gezin uit te groeien. *“Adoptie is een beschermingsmaatregel voor kinderen zonder familie. Elk kind heeft het recht om op te groeien in gezinsverband, maar niet elke ouder heeft recht op een kind”*¹¹.

Er zijn ongeveer 6000 kinderen in Slowakije¹², wier biologische ouders definitief van hen hebben afgezien of kinderen, die hun ouders hebben verloren. Een nieuwe kans in het leven van deze afgewezen kinderen kan een adoptie zijn. Het is

¹⁰ http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FblobServlet%3FdocId%3D3889%26langId%3Den&ei=sgO9VakKovYU_DzgIAB&usg=AFQjCNEeqWnG175Mkzgu8TY5AYskeUdLfQ&bvm=bv.91665533.d.d24&ad=rja Geraadpleegd op 26.04.2015

¹¹ http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/definitie/ Geraadpleegd op 26.04.2015

¹² <http://www.adopcia.sk/> Geraadpleegd op 21.02.2015

belangrijk om hier op te merken, dat niet alle 6000 kinderen 'wettelijk vrij'¹³ zijn,' aldus zijn zij niet allen voor een adoptie geschikt. Toch zijn er meer dan genoeg kinderen, die in verschillende staatsinstelling opgroeien en zouden, dankzij de adoptie, een nieuw deel van een liefdevol gezin kunnen uitmaken met emotionele en sociale ondersteuning.

Meij, uit Nederlands Jeugdinstituut, zegt dat „bij een kind dat opgroeit in een liefdevolle, stabiele en stimulerende omgeving is de kans groter dat het zich goed ontwikkelt dan bij een kind dat opgroeit in een minder ondersteunende omgeving“.¹⁴

De organisatie *Návrat*¹⁵ is van mening dat „hoezeer het personeel van de staatsinstellingen zich met zijn grote inzet bemoeit om de behoeften van de kinderen te voorzien, kan het slecht de materiële behoeften dekken, ook al lukt het hen, maar ook met de maximale inzet zal het personeel nooit in staat kunnen zijn om in alle behoeften van een kind te voorzien“¹⁶.

Daartegenover is voor de meeste vrouwen en mannen het grootste doel in hun leven een gezin met kinderen te stichten. Matějček zegt „Het hebben van kinderen is een natuurlijke behoefte van een vrouw“¹⁷. Helaas is deze toestand zowel voor vele kinderen als ook voor vele koppels niet mogelijk. De meeste ouders die over adoptie nadenken, zijn ouders, die zelf geen kinderen kunnen hebben en deze groep vormt het grootste deel van de potentiële ouders voor een adoptie.

Matějček beweert dat voor een kind zijn de ouders diegenen, die zich tot het kind zo gedragen. „Het kind heeft geen bevestiging uit de kraamvrouwenkliniek nodig. Het belangrijkste is of zij zich daadwerkelijk als moeder en vader tegen het kind gedragen“¹⁸.

2.2.2 Psychische impact op de adoptie betrokkenen

Adoptie is ook één uit meerdere opties voor de toekomstige ouders. Volgens Konečná zijn er voor de koppels drie zielen op de weg naar een kind, namelijk, eigen

¹³Škoviera, A. 2007: 44

¹⁴Meij, H. 2011: 1

¹⁵Návrat is een non-gouvernementele organisatie (NGO) die zich vanaf haar oprichting in 1993 in de terugkeer van de verlaten en kwetsbare kinderen aan hen ouders heeft gespecialiseerd.

¹⁶<http://www.adopcia.sk/cast.htm> Geraadpleegd op 20.02.2015

¹⁷Matějček, Z. 1999:20

¹⁸Matejček, Z. in Kasanová, A. 2008: 77

kind, geadopteerd kind of kinderloosheid. „*Het is erg belangrijk om zich er bewust van te worden, dat geen van deze drie zielen minderwaardig is*“¹⁹.

De onmogelijkheid zelf is voor beide kanten al een zeer pijnlijk feit dat vaak met stress en emotionele uitputting samen gaat. Het onvermogen van zwanger te worden kan volgens Konečná gepaard gaan met het gevoel van machteloosheid, van het falen in de maatschappij, angst voor de toekomst, woede of ergerni²⁰. Křivohlavý beweert: „*Stresssituaties gaan gepaard met het gevoel van de bedreiging en het gevoel van minderwaardigheid*“²¹ vooral bij de afgewezen kinderen, voegt hij toe.

Het is erg moeilijk om de beslissing voor een adoptie van een kind te nemen. Een van meerdere oorzaken voor het onvermogen om zwanger te worden kan o.a. ook een psychologisch aspect zijn. Konečná verdeelt de psychische oorzaken van fertiliteit in twee groepen. De eerste groep vormt een *intern conflict*, tegenstrijdige houding t.o.v. het moederschap, en de tweede oorzakengroep vormt onbeheerste last, m.a.w. *stress*, overmatige wil om zwanger te worden²².

Echtgenoten, die de infertiliteit pas later hebben ontdekt, hebben een klein voordeel tegenover de koppels die niet gehuwd zijn en die ook pas later met dit probleem te maken hebben gekregen. Tijdens de huwelijksvoorbereiding wordt dit onderwerp namelijk aangesneden. Toch is het anders als men zelf met infertiliteit wordt geconfronteerd en voor een adoptie besluit te kiezen. Indien men over de beslissing om een verlaten kind te adopteren twijfelt, zijn er meerdere begeleidingen, opleidingscursussen, meestal van de N.G.O. 's zoals van *Návrat* of *Úsmev ako dar* die de paar van tevoren kan volgen.

De psychische impact van de adoptie op het koppel is erg groot. Het koppel moet zich eerst los maken van het idee van een eigen gebaard kind. Bovendien slaat een vrouw tijdens de adoptie de biologische continuïteit, de ervaring van zwanger te zijn en de geboorte, over. Dit kan wat psychische onevenwicht met zich meebrengen. Konečná beklemtoont dat „*adoptie kan géén psychotherapie voor het onvermogen om zwanger te worden zijn.*“²³ In dit geval zal de paar psychologische hulp moeten gaan opzoeken, maar hier speelt de omgeving en de maatschappij een belangrijke rol. Konečná licht

¹⁹Konečná, H. 2008: 35

²⁰Konečná, H. 2006: 96

²¹Křivohlavý in Lukšík I., Lemešová, M. 2013: 24

²²Konečná, H. 2008: 27

²³Konečná, H. 2008: 84

toe, dat “*Het zoeken van een psychologische hulp voor het beheersen van het steeds niet vervuld verlangen om kinderen te hebben, is bij ons niet echt gewoon*“ De reden hiervoor hangt volgens Konečná met onze attitude samen.

„*Voor velen betekent psycholoog een uitdrukking van eigen onvermogen. Niemand wil aan het onvermogen om zwanger te worden nog een onvermogen om eigen problemen op te lossen toevoegen*“.²⁴

2.2.3 De nood van een volledig functioneel adoptieproces

Čáp en Dytrych beweren: „*verschillen tussen aparte situaties zijn relatief. Dezelfde situatie kan voor de ene persoon middelmatig lastig zijn en voor de andere persoon conflicterend, frustrerend, stressvol, bijna pathogeen*“²⁵. Enkele voorbeelden uit meerdere levenssituaties die de stress kunnen veroorzaken is volgens Hošek „*frustratie, en situatie van het tegenwerking, wanneer de weg van het individu naar zijn doel is geblokkeerd of onevenredige taken, wanneer de vereisten van de situatie boven de menselijke fysieke en psychische kracht zijn*.“²⁶

Voor de adoptie gaat een lange weg af. Het is belangrijk om er zich bewust van te worden dat het resultaat, in de vorm van een geadopteerd kind, niet altijd moet lukken en dat het proces ernaartoe bovendien erg uitdagend is. Kind en Gezin licht toe: “*Slechts een beperkt aantal begeleidingen leiden uiteindelijk tot een adoptieplaatsing*.”²⁷

Het wachten op het resultaat en gevoelens van onmacht zijn niet de enige stressfactoren. Het invullen en indienen van de aanvraag, sociaal huisonderzoek, psychologische-sociologische- en gezondheidscontroles, beoordelingen, opleidingscursus, wachttijd en de kandidatenselectie, adoptiezorg, al deze onderdelen en nog meer vormen een uitdagend proces waarvoor de toekomstige ouders veel geduld en sterkte moeten tonen.

²⁴Konečná, H. 2006: 268

²⁵Čáp en Dytrych in Lukšík I., Lemešová, M. 2013: 25

²⁶Hošek in Lukšík, I., Lemešová, M. 2013: 15

²⁷<http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-adoptie-2012.pdf> Geraadpleegd op 26.04.2015

Lazarus en Folkmanová zijn van mening dat „*stress is geen stimuli of gebeurtenis, maar een resultaat van een wederzijdse wisselwerking die zich tussen het individu en zijn omgeving afspeelt, zgn. transactie*“²⁸

Alle, vaak onaangename, controles tijdens het proces die met onzekerheid en twijfel gepaard gaan, kunnen ook met een negatief antwoord op de ingediende aanvraag eindigen. Er kan ook gebeuren dat er geen kind ter beschikking is dat aan de ingediende voorwaarden voldoet. Hiermee moet rekening worden gehouden.

Aan de andere kant zal het vermoeiende proces geen reden moeten zijn om van de adoptie af te zien. Konečná moedigt de toekomstige koppels aan “*Niemand kan aan alle criteria volledig voldoen. De perfectie bestaat alleen in de boeken*“²⁹.

Iedereen beheerst de psychische spanning en druk anders. Voor de kinderen is het adoptieproces evenzo uitdagend proces als bij de, meestal toekomstige, ouders. Uit een onderzoek van Karaffová³⁰ die zich met de ontwikkeling- en genderonderscheidende aspecten van stressbeheer bezighield, blijkt, dat de stres bij de jongens het ontwijkend en ontsnappingsgedrag veroorzaakt en bij de meisjes met een lichamelijk handicap het zoeken van een emotionele en sociale veiligheid ontstaat.

Bij de kinderen kan het zelfs niet op het eerste blik zichtbaar zijn. Lukšík en Lemešová schrijven dat „*voor de kinderopvoeder is het zeer moeilijk om in te schatten in welke levenssituatie zich het kind actueel bevindt en wat zij of hij momenteel doormaakt*“³¹. De meeste kinderen die op nieuwe adoptieve ouders wachten, komen meestal uit disfunctionele- en wanordelijke gezinnen, en hebben al een trauma die verschillende vormen kan hebben, meegemaakt. “*In het beste geval komen zij uit kindertehuizen waar zij als reflecterende pingpong balletjes onopgemerkt leefden. In het ergste geval zijn zij slachtoffers van fysiek en seksueel misbruik dat op hen littekens voor levenslang achterliet. (...) Met dergelijke ervaring komen zij in de adoptie terecht. Behalve een paar spullen nemen zij ook eigen overlevingsregels mee die zij in hun oorspronkelijke huizen hebben gecreëerd. Zij hebben het principe geleerd: Praat niet, vertrouw niet en voel niet*“³².

²⁸Lazarus en Folkmanová in Lukšík, I., Lemešová, M. 2013: 13

²⁹Konečná, H. 2006: 83

³⁰Karaffová in Lukšík, I., en Lemešová, M. 2013: 17

³¹Lukšík, I. Lemešová, M.2013: 16

³²Schooler, 1999: 47-48

2.2.4 Gevolgen van een geslaagd of ongeslaagd adoptieproces

*“Persoonlijkheid kan worden gekarakteriseerd als een samenvatting van de fysische en psychologische eigenschappen van mensen die door de ontwikkeling van praktisch vanaf de geboorte tot het levenseinde worden bepaald.”*³³ Een adoptie met een geslaagde einde zal dus de beste hoeksteen zijn voor een goede ontwikkeling van kind's persoonlijkheid.

Adoptie van het kind kan het hele leven lang duren en het zal te vroeg zijn na een paar maanden over een geslaagde adoptie te praten. Het uitdagende proces heeft meerdere redenen. *„Voor het kind zijn jullie vreemde mensen, ook als jullie met jullie hart op de hand komen, het kind kan er niet zeker van zijn. Jullie mogen niet vergeten dat het kind al eens werd achtergelaten door volwassenen. Voor het kind is het niet eenvoudig om zijn betrekkingen en zekerheden die het in het weeshuis heeft gevonden op te geven.”*³⁴

Het is noodzakelijk om er zich van bewust te worden dat het adoptieproces met de aankomst van het kind slechts begint. Het nieuwe gezin moet rekening houden met een hogere last die een biologisch gezin niet kent.

Ofschoon de al eerder geciteerde Meij gelijk heeft dat *“ bij een kind dat opgroeit in een liefdevolle, stabiele en stimulerende omgeving is de kans groter dat het zich goed ontwikkelt dan bij een kind dat opgroeit in een minder ondersteunende omgeving”*³⁵ kan een ongeslaagde adoptie of adoptie proces nog meer schade aanrichten dan geen. Dit moet in acht worden genomen en de toekomstige ouders moeten zich psychisch op het proces voorbereiden. De aangetroffen kinderen hebben al eens een trauma meegemaakt en daarom proberen de sociale begeleiders alles ervoor doen om dit deze keer te kunnen voorkomen.

Iedereen vecht anders met de stress vooral als het om stress tijdens moeilijke levenssituaties gaat. Het beheer van stress zal zich in iedereen zijn leven direct of later afspiegelen. Volgens Jedlička *„bevinden zich de kinderen en adolescenten in een moeilijke levenssituatie wanneer zij de norm overschrijden en hierdoor deviant of delinquent worden, behoeven zij aan terechtwijzingen, resocialisatie et cetera. Of, ze belanden in een crisis en hebben daarna een crisisinterventie, begeleiding,*

³³Kasanová, A. 2008: 87

³⁴Konečná, H. 2006: 88

³⁵Meij, H. 2011: 1

*pedagogische rehabilitatie, vervangende educatieve verzorging nodig...*³⁶. Het ongeslaagd adoptieproces of een geslaagd adoptieproces met een ongeslaagd einde kan voor het kind een moeilijke levenssituatie veroorzaken wat kan tot gevolg hebben dat het kind een norm overschrijdt die al op een wankel basis staat. Een geslaagd proces kan daarentegen een goede ontwikkeling van het kind stimuleren.

³⁶Jedlička, R. en et. 2004: 11

3. Technische aspecten van het inlandse adoptieproces in Slowakije

Vervolgens worden de technische aspecten van de wetgeving, zoals termdefinitie, adoptievoorwaarden, adoptie duur en de beslissing gedefinieerd en daaropvolgend laat ik de lezer kennismaken met de numerieke informatie over de adoptie in Slowakije, zoals de duur van het proces met de financiële kosten die ermee zijn verbonden. Ten slotte zal ik de succespercentage van de adoptie in Slowakije in het algemeen presenteren.

3.1 Wetgeving in Slowakije

De term vervangende zorg (*náhradná starostlivosť*) wordt in het familierecht nr. 36/2005 (*zákon o rodine*) van de Staatsblad in §44 vastgelegd. Het gaat om een vorm van tijdelijke zorg wanneer de biologische ouders niet in staat zijn om voor hun kind te zorgen.

In het familierecht nr. 36/2005 van de Staatsblad in §44 wordt deze term voor volgende vormen gebruikt:

1. Vervangende persoonlijke zorg (*náhradná osobná starostlivosť*)
2. Pleegzorg (*pestúnska starostlivosť*)
3. Institutionele zorg (*ústavná starostlivosť*)

De Wet op de socio-juridische kindbescherming en sociale curatele nr. 305/2005 verstaat onder de term vervangende zorg volgende vormen:

1. Vervangende persoonlijke zorg (*náhradná osobná starostlivosť*)
2. Pleegzorg (*pestúnska starostlivosť*)
3. Aanneming (*osvojenie, adopcia*)

Škoviera houdt zich bezig met de problematiek van het termgebruik *vervangende zorg* (*starostlivosť*), waaronder wij letterlijk aan de ene kant de kindhuizen, maar aan de andere kant ook bejaardentehuizen zouden kunnen verstaan. De term *opvoeding* (*výchova*) zal met de tijdperk van de kindertijd en adolescentie beter responderen.

37

³⁷ Škoviera, A. 2007: 14

Om een duidelijker en volledig overzicht te hebben van de hiermee samenhangende terminologie, bied ik de verdeling van Škoviera aan. Hij maakt onderscheid tussen de institutionele en de familiale vorm.³⁸ De familiale vorm, waaronder wij o.a. adoptie of aanneming (*osvojenie*), pleegzorg (*pestúnska starostlivosť*) en vervangende persoonlijke zorg (*náhradná osobná starostlivosť*) rekenen³⁹. De familiale vorm heeft meestal de voorkeur voor de institutionele zorg⁴⁰ (*ústavná starostlivosť*), waaronder wij institutionele opvoeding (*ústavná výchova*), vervangende institutionele zorg (*náhradná ústavná starostlivosť*) e.z.v. verstaan.

3.1.1 Termdefinitie

De eerste vorm van de vervangende zorg in de Wet op de socio-juridische kindbescherming en sociale curatele nr. 305/2005 als ook in het familierecht nr. 36/2005 van de Code Général in §44 is de vervangende persoonlijke zorg (*náhradná osobná starostlivosť*).

De vervangende persoonlijke zorg lijkt sterk op de pleegzorg. Het is een soort overbruggingzorg door de leden van de uitgebreide familie of wordt voor de bepaling van een verzorger/voogd (*poručník*) gebruikt, wanneer het kind zijn ouders of wettelijke vertegenwoordigers heeft verloren. Deze persoon moet niet in de lijst van de geschikte kandidaten worden opgenomen, wat niet het geval bij de pleegzorg is. De rechter geeft meestal de prioriteit aan een verwante van het minderjarige kind, indien hij of zij aan de voorwaarden voldoet⁴¹. Škoviera⁴² legt uit dat deze vorm de meest voorkomende vorm van de 'vervangende familiale opvoeding' is. In 2003 werden er meer dan 3800 kinderen in Slowakije in de vervangende persoonlijke zorg geplaatst, terwijl het aantal i.t.t. pleegzorg slechts 3000 kinderen was.

De tweede vorm van de vervangende zorg, is de pleegzorg (*pestúnska starostlivosť*). “Indien de ouders het minderjarige kind niet verzorgen of niet kunnen verzorgen en indien het in het belang van het kind is, kan de rechtbank beslissen over de

³⁸Škoviera, A. 2007: 12

³⁹<http://www.adopcia.sk/cast.htm> Geraadpleegd op 09.03.2015

⁴⁰http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/nahradna-starostlivosť.html?page_id=1207 Geraadpleegd op 09.03.2015

⁴¹http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/nahradna-starostlivosť/nahradna-osobna-starostlivosť.html?page_id=1208 Geraadpleegd op 10.03.2015

⁴²Škoviera, A. 2007: 59

bevordering van het kind aan een fysieke persoon, die de rol van een verzorger/voogd wil overnemen en die aan de voorwaarden voldoet."⁴³

Het hoofdverschil tussen de aanneming en de pleegzorg is dat de pleegouders geen wettelijke vertegenwoordigers van het kind zijn. In ernstige gevallen nemen zij contact op met de biologische ouders of de verzorger of in het geval van een geschil, beslist de rechtbank. *"Tijdens de pleegzorg wordt er rekening gehouden met de contactopneming van het kind met zijn biologische ouders indien het ten behoeve van het kind is."*⁴⁴ Pleegouder kan een persoon of echtgenoten worden, die een vaste verblijfplaats op het Slowaakse grondgebied heeft/hebben en die in de lijst van de geschikte kandidaten is/zijn opgenomen en heeft/hebbende voorbereidingstraining voor de vervangende zorg geabsolveerd. *"Pleegzorg is een vorm van zorg die door de staat officieel is gesteund, gecontroleerd en financieel gesubsidieerd."*⁴⁵

Pleegzorg kan lang termijn karakter hebben, tijdens de hele kindertijd, maar ook kort termijn karakter. Pleegzorg ontstaat door de beslissing van een rechtbank en eindigt met het bereiken van 18 jarige leeftijd van het kind.⁴⁶

Škoviera⁴⁷ legt uit dat het begrip *pleegzorg* te omvangrijk is. Er zijn meerdere vormen van de pleegzorg die in de buitenlandse terminologie onder andere vorm van de vervangende zorg of aparte vorm worden gerekend, bijv. de vervangende persoonlijke zorg. Om een beter overzicht te hebben, legt hij aan de hand van drie subgroepen van de doelgroep van de pleegzorg uit.

1. Pleegzorg is voor kinderen geschikt die niet voltijds in hun gezinnen mogen opgroeien.
2. Kinderen die wettelijk niet vrij zijn en kunnen daarom niet geadopteerd worden
3. Hebben meer aandacht en zorg nodig (kinderen die hyperactief zijn of kinderen die CAN syndroom hebben) waardoor de institutionele vervangende zorg voor hen niet geschikt is.

⁴³Het familierecht nr. 36/2005 van de Code général in §48

⁴⁴Roháček, Matej. 2009: 8

⁴⁵Roháček, Matej. 2009: 8

⁴⁶http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/nahradna-starostlivost/pestunska-starostlivost.html?page_id=1210 Geraadpleegd op 10.03.2015

⁴⁷Škoviera, A. 2007: 51

Derde vorm van de vervangende zorg is de institutionele zorg. De jongste subvorm van de institutionele zorg is de zgn. professionele ouderschap (*profesionálne rodičovstvo*). In dit geval is de ouder een werknemer van een kindertehuis en kan maximum voor drie kinderen zorgen. *Deze vorm geeft de kinderen een kans om in de huiselijke omgeving te zijn.*⁴⁸ Het professionele gezin vormt organisatorisch een deel uit van het kindertehuis. Het kan in een huis of appartement zijn die het gezin van het kindertehuis ter beschikking heeft gekregen of in een huis of appartement wiens eigenaar/mede-eigenaar of huurder/medehuuders de werknemer van het kindertehuis is.⁴⁹

De professionele ouder moet een gelijkaardige voorbereidingsprocedure opvolgen, zoals adoptanten of pleegverzorgers. In dit geval wordt het gezin mede staat financieel ondersteunt met hetzelfde bedrag zoals een instelling, bijv. een kindertehuis, die uit de staatsbegroting voor een kind het geld krijgt.⁵⁰

In Slowakije is dat een vrij nieuwe vorm van opvoeding⁵¹ waarvan voorstander vooral de organisatie *Návrat* is. Škoviera voegt toe: „*Indien u een kind heeft met hydrocephalus dat een IQ van 50 of nog minder heeft, vereist het een bijzondere zorg. Indien wij dit kind naar een gezin zullen verplaatsten, zullen de ouders elke dag met hem naar de dokter gaan? Volgens mij is dit niet realistisch. Het is beter als het kind in een voorziening is waar de dokter zich al bevindt. We kwamen erachter.*“⁵²

Kindertehuizen

Is een instelling die tijdelijk de huiselijke omgeving van een kind vervangt. Het kindertehuis voert de beslissingen van de rechter uit over het reglement van de institutionele zorg. De institutionele zorg eindigt met het bereiken van de meerderjarigheid (18 jaar). Na 19 jaar kan de jonge volwassene aanvragen om de zorg te verlengen tot zijn verzelfstandiging of ten laatste tot zijn 25 jaar.

Op de volgende tabel kunnen wij het jaarlijkse aantal kinderen zien die in statelijke niet-statelijke kindertehuizen verblijven.

⁴⁸Roháček, M. Matej, V. 2009: 10

⁴⁹http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/profesionálne-rodiny.html?page_id=12846 Geraadpleegd op 10.03.2015

⁵⁰Roháček, M. Matej, V. 2009: 10

⁵¹In 1993 is deze vorm voor de eerste keer in Slowakije terechtgekomen

⁵²Škoviera, A. in *Návrat*. 2012: 14

Jaar		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Het totale aantal KH.		94	96	98	97	97	96	94
Waarvan	Statelijke KH.	78	79	81	78	77	77	75
	Religieuze en andere niet-statelijke KH.	16	17	17	19	20	19	19
Het totale aantal kinderen in K.H.		3859	4191	4709	4570	4579	4512	4423
waarvan	Worden in statelijke geplaatst	3577	3882	4279	4145	4145	4049	3964
	Worden in religieuze en niet-statelijke geplaatst	282	309	430	425	434	462	459

Bron: Het hoofdkantoor van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny)

De statelijke kindertehuizen zijn gehandhaafd door een bepaalde afdeling van de socio-juridische kinderscherming en sociale curatele, die wordt bepaald door het Arbeidsbureau van de Sociale Zaken en Gezin. Tot 1997 was dat het Ministerie van Onderwijs.

De niet-statelijke kindertehuizen worden gehandhaafd door niet-statelijke subjecten, die geaccrediteerd zijn voor dit doel van het ministerie van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin.⁵³

⁵³http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/profesionalne-rodiny.html?page_id=12846 Geraadpleegd op 11.03.2015

De hele hiërarchie ziet er vervolgens uit:

Ministerie van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin

Centrum van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin

46 Bureaus van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin

Afdeling van de socio-juridische kindbescherming en sociale curatele

Grote transformatie van de kindertehuizen

Kindertehuizen in Slowakije maakten vanaf 1993-2005 grote transformationele veranderingen onder. Niettemin vindt de verfijning van de wetgeving en de wijzigingen van deze periode nog steeds plaats⁵⁴. De transformatie gebeurde volgens Škoviera op vier hoofdniveaus⁵⁵.

1. Transformatie van de opvoedingsvoorwaarden
2. Transformatie van de personeelsstructuren
3. Transformatie van de ruimtelijke condities
4. Transformatie van het economisch beheer

Het doel was om van grote kindertehuizen kleinere, afzonderlijke groepen te maken waarin de professionele ouderschapszorg wordt uitgeoefend. Hiermee willen de oprichters een huiselijke sfeer maken en een gezinsmodel aan de kinderen bijbrengen.

Bekende voorstanders van deze transformatie zijn Matej en Roháček, de oprichters van de N.G.O. *Návrat*. Zij hebben hun transformatievisie al in 1991 in hun afstudeerscriptie voorgesteld. Grote tekorten zagen zij in de staatsvoorbereiding van de

⁵⁴Návrat. 2012: 8

⁵⁵Škoviera, A. 2007: 96

vervangende gezinnen voor de opkomst van een kind. In de voorbereiding heeft zich het systeem volgens hen niet ingespannd of was deze niet klaar om dit probleem op te lossen.⁵⁶ Het was ook een voorbereiding voor een adoptie. Volgens Matej en Roháček moet de staat een “familieweg” kiezen.⁵⁷

Michalová schreef over deze stap als: *”Het was een gewaagde stap. Meerderen hebben zich afgevraagd hoe zal het mogelijk zijn en kijk, het is mogelijk. Voor mij lijkt het, alsof dat een verandering van het hele systeem was... Een heel ander proces van systeemoplossing van de problematiek van de verlaten kinderen is begonnen.”*⁵⁸

Znamenáčková, adoptie- en pleegmoeder, legt uit dat *Návrat*, of NGO organisaties in het algemeen, een plaats hebben gemaakt voor gesprekken, voorbereidingen en vergaderingen tussen verschillende toekomstige ouders. *“Simpelweg, ineens konden en kunnen wij een mislukking toegeven. Op de vergaderingen hebben wij elkaar niet bekritiseerd, maar ..., wij hebben elkaar onze soortgelijke ervaringen verteld en daaraan veel geleerd. De NGO organisaties, dus niet statelijke, helpen enorm. Maar deze ondersteuning voelen wij niet van de statelijke instituties”*⁵⁹

Deze transformatie van de klassieke kindertehuizen naar kleinere gezinnen binnen dezelfde gebouwen was erg uitdagend. Erdályová legt uit de nood van de transformatie en het grootste probleem dat de kinderen voor de transformatie in de jaren '90 hadden, vervolgens: *“Een van de grootste problemen van de jonge volwassenen die het kindertehuis moesten verlaten was, dat zij in het dagelijkse leven, tewerkstelling en gezinsleven absoluut mislukten. De reden hiervoor was de kunstmatige omgeving van het kindertehuis met de volledige afwezigheid van situaties, waarbij de kinderen het alledaagse leven konden ervaren en zich hiervoor konden voorbereiden. Zij mislukten in fundamentele dingen en hun kinderen eindigden in de kindertehuizen.”*⁶⁰

⁵⁶Návrat. 2012: 8

⁵⁷Návrat. 2012: 9

⁵⁸Návrat. 2012: 32

⁵⁹Návrat. 2012: 9

⁶⁰Návrat. 2012: 11

Aantal kinderen/	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	1.7.
jaar															2011
In vervangende gezinnen	6005	6320	6178	6147	6321	6353	6877	7072	7323	7625	8174	8286	8517	8646	8646
Instituut	*	*	*	6578	6508	6210	6230	6510	6416	5983	5774	5667	5356	4442	4207
zorg °															

Bron: Jaarverslagen inzake sociale bescherming van Ministerie van Arbeid, Sociale Zakenen Gezin en statistische gegevens van Ministerie van Onderwijs.

°Professionele ouders maken deel van de institutionele zorg uit

* Tot 1999 werd het totale aantal kinderen in kindertehuizen met voorgeschreven institutionele zorg en voorgeschreven beschermde zorg slechts statistisch geschat.

Volgende vorm waarover nog niet werd gesproken, is de adoptie.

Adoptie (*adopcia*) of aanneming (*osvojenie*) zijn twee termen voor dezelfde rechtsbetrekking^{61, 62}. Het is een vorm van vervangende zorg waarbij het kind juridisch bindend het kind van zijn adoptieve ouders wordt. Het kind krijgt hun achternaam, verwantschapsbetrekking, de namen van de adoptieve ouders worden in de geboorteakte vermeld waardoor de rechten tussen het kind en zijn biologische ouders vervallen.

*“Door de aanneming ontstaat er tussen de adoptant en geadopteerde dezelfde verhouding, zoals er tussen ouders en kinderen is. Tussen de geadopteerde en de verwanten van de adoptant ontstaat er een verwantschapsbetrekking. Adoptanten hebben in de opvoeding van de kinderen dezelfde verplichtingen, gelijke rechten en plichten, zoals de ouders. Over de aanneming beslist de rechter op basis van voorstel van een adoptant.”*⁶³

⁶¹<https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/adopcia-osvojenie> Geraadpleegd op 09.03.2015

⁶² Adoptie kan ook voor dieren worden gebruikt, bij. een hond adopteren, terwijl de aanneming (osvojenie) uitsluitend voor de personen is.

⁶³http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/osvojenie.html?page_id=1212 Geraadpleegd op 09.03.2015

Er zijn twee vormen van adoptie, de binnenlandse en buitenlandse. De binnenlandse vorm is indien de adoptieve ouders dezelfde nationaliteit hebben als het kind. Van de buitenlandse vorm maakt men gebruik indien er geen gezin in het geboorteland van het kind ter beschikking is. Dankzij het Haagse Adoptieverdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie (België: 1993, Tsjechië: 2000, Slowakije: 2001) krijgen kinderen een nieuwe kans om een gezin te vinden⁶⁴. Deze zal een sprankje hoop kunnen zijn vooral voor de kinderen van Roma-afkomst die de meerderheid in de staatsinstellingen vormen. Een voorwaarde voor de interlandelijke adoptie is dat het kind in het land van zijn herkomst niet kan geadopteerd worden. Dat betekent, ten minste twee keer aangeboden moet worden in zijn land van herkomst en twee keer weer geweigerd worden.

Návrat is van mening dat vanwege de logge Slowaakse wetgeving overschrijdt het aantal Slowaakse kinderen, die door gezinnen in het buitenland wordt geadopteerd, niet meer dan 10 per jaar. *„Tot nu toe eiste de wetgeving, dat de toekomstige buitenlandse ouders dezelfde procedure moesten opvolgen zoals de Slowaakse belanghebbende ouders bij een adoptie. Zij moesten een vrij lange tijd in Slowakije verblijven omdat zij meerdere beoordelingen en bevestigingen moesten verkrijgen die zij voor de uitvoering van de adoptie nodig hadden.*⁶⁵

Helaas werkt de internationale adoptie nog niet wederzijds. Tot 2007 werd slechts een kind vanuit het buitenland geadopteerd. De reden hiervoor kunnen de hoge financieringskosten zijn. De aanvrager moet op eigen kosten naar het buitenland reizen, daar moet hij enige tijd verblijven, daarbij komen er uiteraard nog vertaling – en verificatie kosten bij.

Škoviera⁶⁶ legt de noodzaak van dit interlandelijke adoptieverdrag in vier hoofdpunten uit. Ten eerste was hier het groeiende verschil, vooral in Westerse landen, tussen de wettelijk „vrije kinderen“ en belanghebbende ouders, ten tweede potentiële „vrije kinderen” in de Derde wereld landen of voormalige postsocialistische landen, verder, verschillende adoptie wetgeving in verschillende landen, en ten laatste, de strijd tegen illegale kinderhandel.

⁶⁴Konečná, H. 2010: 78

⁶⁵www.adopcia.sk/pytate.htm

⁶⁶Škoviera, A. 2007: 49

In Slowakije is de situatie schijnbaar tegenstrijdig. Ofschoon er meer aanvragers zijn dan de ‘wettelijk vrije’ kinderen, is er overvloed aan kinderen waar geen belangstelling voor is. Hier gaat het vooral om kinderen met een handicap, oudere kinderen of gezonde kinderen van Roma afkomst. Škoviera⁶⁷ legt uit dat de meest voorkomende internationale samenwerking met Italië is. Hier worden kinderen van Roma afkomst niet “anders” genomen en bovendien is er geen beperking van voorschoolse leeftijd. Kinderen tot 10 jaar mogen geadopteerd worden.

Uit Slowakije		Uit Tsjechië	
Naar	Aantal kinderen	Naar	Aantal kinderen
Italië	110	Denemarken	107
Canada	6	Duitsland	19
Oostenrijk	1	Oostenrijk	14
Frankrijk	23	Frankrijk	7
Zweden	7	Zweden	11
Nederland	2	Cypers	2
Tsjechië	1	Zwitserland	1
		Spanje	3
In totaal	150	In totaal	164

Bron: Škoviera, A. 2007: 138

Succespercentage van een adoptie in Slowakije⁶⁸

	1997	1998	1999	2000	2001
Aantal aanvragers	567	620	593	536	514
Aantal kinderen	415	447	465	404	400
Succespercentage	73,2	72	78,4	75,4	77,8

⁶⁷Škoviera, A. 2007: 48

⁶⁸Škoviera, A. 2007: 137

Succespercentage van een adoptie in Tsjechië⁶⁹

	1985	1989	1990	1993	1995	1997	1999	2001
Aantal aanvragers	2407	2250	2352	1875	1980	2284	2123	2100
Aantal kinderen	597	546	499	463	628	634	566	545
Succespercentage	24,8	24,3	21,2	24,7	31,7	27,8	26,7	26,0

Ofschoon het adoptieaantal in Tsjechië 3 tot 4 keer hoger is dan in Slowakije, zijn er slechts ongeveer 25% van de aanvragen succesvol. In Slowakije is het ongeveer 75%. De redenen hiervoor zijn volgens Škoviera: hoog gestelde eisen van de aanvragers, angst voor “risico’s” of kleinere bereidwilligheid van de rechtbanken om kinderen met een handicap vrij te stellen.

Andere subvormen van de adoptie of aanneming, kunnen de interculturele of interetnische adoptie zijn of adoptie door homoseksuele paren of adoptie op afstand.

Interculturele of interetnische adoptie neemt in de hele wereld sterk toe. De verschillen tussen culturen en verschillende etnische groepen vormen steeds minder belemmeringen om een kind te adopteren. In USA gaat het vooral om kinderen van Afro-Amerikaanse afkomst, in Zwitserland worden kinderen uit Zuid-Oost Azië steeds vaker geadopteerd. In Slowakije is het volgens Škoviera⁷⁰ hedendaags niet meer buitengewoon als een lid van de grootste etnische groep een kind van Roma afkomst adopteert. Toch werkt deze verhouding in Slowakije niet andersom. Terwijl het aantal geadopteerde Roma kinderen door niet-Roma gezinnen steeds meer toeneemt, zijn er nauwelijks voorbeelden van Roma-gezinnen die een ‘vreemd kind’ hebben geadopteerd⁷¹.

Adoptie door personen van hetzelfde geslacht

In de Slowaakse grondwet wordt het huwelijk “*als een unieke vereniging van man en vrouw*”⁷² verstaan. De homoseksuele huwelijken zoals de homoseksuele adoptie zijn/is vaak een onderwerp van verschillende politieke en andere debatten. De dag van

⁶⁹Škoviera, A. 2007: 138

⁷⁰Škoviera, A. 2007: 50

⁷¹Škoviera, A. 2007: 50

⁷²Het Familierecht §1, <http://www.upsvar.sk/buxus/docs/SSVaR/zakony/36-2005.pdf>

vandaag zijn ze in i.t.t. België niet toegelaten. Kasanová beweert: *”Voor een goede ontwikkeling van het kind zijn beide ouders nodig, vader en moeder”*⁷³.

Hier moet wel aan toegevoegd worden dat de adoptie door niet gehuwde paren of enkelingen in Slowakije mogelijk is.

Bláhová⁷⁴, uit het Centraal Bureau voor Arbeid, Sociale Zakenen Gezin, beweert dat op de vraag of de homoseksualiteit wel een rol speelt tijdens het beoordelen van de geschiktheid van de kandidaat voor de aanneming, antwoorden zij dat het een feit is dat in acht moet worden genomen, maar op basis van slechts dit feit kan zij uitgesloten de persoon niet uit het proces uitsluiten. De persoon moet namelijk complex worden beoordeeld.

Dubovcová⁷⁵, de huidige ombudsvrouw, is al vanaf het begin van haar rechterlijke carrière dit onderwerp tegengekomen. *“Tijdens het nemen van de beslissing heb ik nooit de seksuele oriëntatie van de aanvragers gecontroleerd. Het zou namelijk in de strijd zijn met de fundamentele rechten, zoals het recht op persoonlijke levenssfeer”*.⁷⁶

De adoptie door personen van hetzelfde geslacht is dus in Slowakije wettelijk niet toegelaten, maar de informatie over de seksuele oriëntatie van de adoptant wordt niet als doortastend beschouwd.

Adoptie op afstand

Is een steeds meer bekende trend. Adoptie op afstand vormt een onderdeel van de vervangende zorg, slechts een “niet officiële” vorm van adoptie. Dat betekent dat het niet in Familierecht wordt vastgelegd.

In Slowakije kan men kinderen uit Oekraïne, Oeganda, India, Albanië en nog meer op afstand adopteren. De financiële steun voor ongeveer 1300 kinderen wordt

⁷³Kasanová, A. 2008: 39

⁷⁴<https://dennikn.sk/38596/aj-gejovia-lesby-maju-deti-no-je-pre-nich-ponizujuce-jeden-z-paru-je-bez-prav/> Geraadpleegd op 27.04.2015

⁷⁵<https://dennikn.sk/38596/aj-gejovia-lesby-maju-deti-no-je-pre-nich-ponizujuce-jeden-z-paru-je-bez-prav/> Geraadpleegd op 27.04.2015

⁷⁶<https://dennikn.sk/38596/aj-gejovia-lesby-maju-deti-no-je-pre-nich-ponizujuce-jeden-z-paru-je-bez-prav/> Geraadpleegd op 27.04.2015

voor een opleiding van het bepaald kind gebruikt. In Slowakije wordt deze vorm door Slowaakse Katholieke Caritas gehandhaafd⁷⁷.

3.1.2 Wettelijke adoptievoorwaarden

Het adoptieproces heeft geen uniforme grondslag in de staten van de EU. Bijvoorbeeld in Oostenrijk, maar ook in België, kan men ook een volwassen persoon adopteren⁷⁸. Om een kind te mogen adopteren, moet men aan meerdere voorwaarden voldoen. Vervolgens worden de Slowaakse voorwaarden onder de loep genomen.

Binnenlandse adoptie is de meest voorkomende adoptie in Slowakije. Dat betekent dat zowel de biologische ouders als ook de adoptieve ouders van hetzelfde land komen. De bekendste vorm is stiefouderadoptie.

Wanneer mag een kind geadopteerd worden?

Wettelijk vrije kinderen zijn kinderen wiens biologische ouders een schriftelijk toestemming voor een adoptie hebben gegeven. Dit is het optimale geval. Zonder schriftelijk toestemming zijn er drie gevallen wanneer het kind mag geadopteerd worden.

1. Als geen één van de biologische ouders in de laatste zes maanden geen echte belangstelling/interesse voor het kind hebben getoond. In dit geval is dankzij de wetaanpassing een postkaart of een telefoontje onvoldoende, maar toch is het moeilijk om te bepalen wat serieuze interesse/belangstelling is.
2. Indien de biologische ouder tot twee maanden na de geboorte van het kind, zonder een ernstige reden, geen belangstelling voor het kind toonde.
3. Indien de biologische ouder op voorhand een toestemming voor de adoptie geeft zonder adoptant vermelding.⁷⁹

⁷⁷Škoviera, A. 2007: 51

⁷⁸Bubleová in Škoviera, A. 2007: 46

⁷⁹Škoviera, A. 2007: 47

Wie kan een kind adopteren?

Een natuurlijke persoon die:

1. de rechtsbevoegdheid in het geheel van toepassing heeft
2. persoonlijke eigenschappen
 - a.) vooral medische
 - b.) morele en van persoonlijkheid
3. is opgenomen in de lijst van de aanvragers voor een adoptie
4. Met zijn levenswijze en met de levenswijzen van mensen die met hem het huishouden delen ervoor zorgt, dat de adoptie in het belang van het minderjarige kind zal zijn⁸⁰.

Verder moet er tussen de adoptant en geadopteerde een adequaat leeftijdsverschil zijn. *“Er mag slechts een minderjarig kind geadopteerd worden indien het van zijn belang is. Een kind mogen echtgenoten adopteren of één van de echtgenoten wie met een ouder van het kind samen binnen een huwelijk leeft of een overlevende echtgenoot van de adoptant of ouder van het kind. Een minderjarig kind kan uitzonderlijk ook één persoon adopteren indien zij/hij aan de voorwaarden voldoet en de adoptie in het belang van het kind zal zijn. Een ‘gezamenlijk kind’ mag slechts door echtgenoten worden geadopteerd. Indien de adoptant de echtgenoot van de ouder van het minderjarig kind is, mag hij slechts met de toestemming van de tweede ouder het kind adopteren; de toestemming is niet nodig in het geval van het handelingsbekwaamheid verlies van de tweede ouder of indien de aanschaf van de toestemming met een ernstig hinder samen verbonden is.”*⁸¹

3.1.3 Doorlopende procedure

Adoptie is een beslissing voor het hele leven lang en voor het doel wordt bereikt, gaat een lange weg af.

Eerst moet een geïnteresseerde de aanvraag indienen om opgenomen te worden in de lijst van de aanvragers. Dit aanvraagformulier is verkrijgbaar in elke regionale zetel van het Bureau van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin. Het exemplaar (*Žiadost'*

⁸⁰Volgens de wet nr. 36/2005

⁸¹Volgens de wet nr. 36/2005

o zapísanie do zoznamu žiadateľov) vindt u in de bijlage van deze scriptie. Hierin worden eerst algemene persoonlijke vragen over de burgerlijke staat van de kandidaat (gehuwd/ongetrouwd) gesteld. Daarna volgen de vragen adres, professie, gezondheidsverzekering, over inkomen, vermogen uitgaven en gezinssituatie. Er worden ook vragen over de familiale omgeving van de kandidaat gesteld. Een paar voorbeelden hiervan zijn het beroep van de ouders van de kandidaat, aantal broers/zussen en de volgorde in welke werd de kandidaat geboren. *Wat zijn u motivaties en gaat uw echtgenoot met de adoptie akkoord? Hoe brengt u uw vrije tijd het liefst door? Of: Kent u de inhoud van het internationale Verdrag inzake de rechten van het kind?* De laatste vraag op pagina nummer vier gaat over belangrijke opmerkingen die de kandidaat wil

Bij het ingevulde formulier moet de aanvrager nog volgende documenten toevoegen:

- Het verslag over de gezondheidstoestand van de kandidaat wie in adoptie is geïnteresseerd (verslag van een huisarts of een specialist)
- Het bewijs van de financiële omstandigheden (de bevestiging van het ontvangst)

Na het indienen van deze aanvraag voegt het Bureau van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin (verder BvASZeG) nog toe:

- De kopie van het strafblad
- Het verslag over de huisvesting, sociale- en gezinsomstandigheden
- Opmerking van de gemeente over de manier van leven van de geïnteresseerde voor de adoptie

De geïnteresseerde geeft de toestemming voor de controle van het BvASZeG wijziging van de omstandigheden op de kant van de kandidaat.⁸² Indien de aanvrager aan alle deze volwaarden na de controle van de ingediende aanvraag en zijn bijlagen voldoet, moet hij een opleidingscursus voor de vervangende familiale zorg absolveren. De aanvrager kan het subject dat de voorbereiding cursus zal geven zelf kiezen. De omvang van de cursus is minimaal 26 uur en de vorm, individueel of in groepen, beslist het subject zelf. In Slowakije wordt deze cursus door *BvASZeG, Návrát* burgerlijke vereniging, *Úsmev ako dar* burgerlijke vereniging of *PhDr. Litavská Eva Miesto pod slnkom* burgerlijke vereniging.

⁸²Het Bureau voor Arbeid, Sociale Zaken en Gezin, vlg. de Wet 305/2005

Het team van de deskundigen probeert om zowel de motivatie en bereiding van de aanvrager te beoordelen als hem voor deze taak voor te bereiden en alle vragen die de aanvrager heeft te beantwoorden ⁸³. Binnen deze cursus wordt bijvoorbeeld de vraag aangesneden hoe en wanneer moet er tegen het kind gezegd worden dat hij of zij is geadopteerd ⁸⁴.

Aantal aanvragers per jaar die in de lijst van kandidaten voor de vervangende familiale zorg werden opgenomen:

Jaar	Aantal aanvragers	Aantal nieuwe aanvragen voor opname op de lijst van de aanvragers
2008	598	612
2009	665	690
2010	666	764
2011	896	675
2012	757	617
2013	1195	627
2014	1291	Momenteel nog niet beschikbaar

Bron: Het hoofdkantoor van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin

3.1.4 Beslissing

Na de voltooiing van dit hele proces wordt er een eindverslag opgesteld. Op basis van dit verslag moet de aangegeven instantie van de socio-juridische kindbescherming en sociale curatele binnen 15 dagen beslissen of de aanvrager wel of niet wordt opgenomen in de lijst van kandidaten voor de vervangende familiale zorg. De kandidaat moet vertrouwd zijn met dit eindrapport. Vanaf het moment wanneer de kandidaat een positieve beslissing ontvangt, wordt hij in de lijst opgenomen. De

⁸³Het Bureau voor Arbeid, Sociale Zaken en Gezin, vlg. de Wet 305/2005

⁸⁴Konečná, H. 2009: 81

kandidaat moet alle belangrijke veranderingen in zijn leven bij het BvASZeG tot 30 dagen na de verandering actualiseren⁸⁵.

In elke regio zijn er regelmatig deskundigen zittingen. Personeel van het regionale bureau, directeurs van de kindertehuizen, psychologen, kinderartsen en sociale werken komen bijeen. Op basis van de ingediende aanvraag en een grondige evaluatie van het kind zelf adviseren zij voor een geschikt gezin een concreet kind. Aldus Konečná kan er gebeuren dat het gezin eerder een aanvraag indient voor zij echt open staat om het kind te laten komen⁸⁶.

3.2 De adoptie van een kind in Slowakije in cijfers

3.2.1 De administratieve voorbereidingen

Het verzamelen van alle nodige documenten kan een paar weken tot maanden duren. Het laatste onderdeel van de voorbereiding vormt de opleidingscursus.

De opleidingscursus bij *Návrat* is in twee blokken en duurt 60 uur. Er zijn vanaf 10 tot 15 mensen in een groep⁸⁷. Litavská uit *Miesto pod slnkom* legt het verloop van de opleidingscursus in het jaarverslag van de organisatie uit. De vorm van de voorbereiding wordt gecombineerd, zowel in de groepen als ook individueel. De bijeenkomsten zijn meestal na de arbeidstijd, in de weekeindes of in de vrije tijd van de aanvragers. De duur van de training is individueel en het exacte aantal uren wordt niet vermeld⁸⁸.

De voorbereiding voor de vervangende familiale zorg die door *Het Bureau voor Arbeid, Sociale Zaken en Gezin* wordt geleid, duurt ten minste 26 uur en heeft zowel individuele als ook groepsvorm⁸⁹. De voorbereiding die door *Úsmev ako dar spoločnosť*

⁸⁵Het Bureau voor Arbeid, Sociale Zaken en Gezin, vlgs. de Wet 305/2005

⁸⁶Konečná, H. 2009: 81

⁸⁷<http://www.navrat.sk/?lang=SK&cat=2dcd3895135956546af2a56ff9b2a457>

⁸⁸ <http://www.miestopodslnkom.sk/obrazky/File/PDF/Vyrocnna%20sprava%202013.pdf> geraadpleegd op 25.03.2015

⁸⁹ [http://www.upsvar.sk/buxus/docs/urady/BS/Socialne veci a rodina/Oddelenie socialnopravnej ochrany a socialnej kurately/manual pre ziadatelov o nahradnu rodinnu starostlivost.pdf](http://www.upsvar.sk/buxus/docs/urady/BS/Socialne%20veci%20a%20rodina/Oddelenie%20socialnopravnej%20ochrany%20a%20socialnej%20kuratery/manual%20pre%20ziadatelov%20o%20nahradnu%20rodinnu%20starostlivost.pdf) Geraadpleegd op 25.03.2015

priateľov wordt geleid, bestaat uit 9 blokken. Het gemiddelde aantal leden per groep is niet hoger dan 11 personen⁹⁰.

3.2.2 De duur van een adoptieprocedure

Konečná legt uit dat de duur van een adoptieprocedure verschillend is. Het kan van een paar dagen tot een paar jaar duren. Alles hangt af van de bepaalde regio, aantal kinderen en de voorwaarden die in de aanvraag werden gesteld. *”Laat u zich niet verleiden door de oppervlakkige indruk van leken die denken dat de zuigelingenhuizen vol zijn van kleine, gezonde baby’s.”*⁹¹

De volgende twee tabellen kunnen ons helpen om een voorstelling te krijgen hoe lang de kinderen ongeveer in de kindertehuizen verblijven.

De gemiddelde duur van het verblijf van het kind in het kindertehuis

Jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Duur	4j.+9m.	4j.+1m.	4j.+5m.	4j.+5m.	4j.+4m.	4j.+4m.

Bron: Jaarverslagen inzake sociale bescherming van Ministerie van Arbeid, Sociale Zakenen Gezin en statistische gegevens van Ministerie van Onderwijs.

Op de volgende tabel⁹² zien wij weergave van de leeftijd van de kinderen in de kindertehuizen.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Tot 3 jaar	530	466	371	440	505	426
4-6	180	136	96	136	153	158
7-15	270	290	195	292	337	442
16-18	56	54	50	58	74	120

⁹⁰http://usmev.sk/images/docs/vyrocn_e_spravy/vs_2011.pdf Geraadpleegd op 25.03.2015

⁹¹Konečná, H. 2009: 81

⁹²Škoviera, A. 2007: 117

3.2.3 Kostprijs van een adoptie

De adoptie zelf is tegen betaling. Daaronder is het volgende te verstaan: de realisatie van de adoptie, socio-juridische begeleiding, het opleidingscursus, de registratie, het indienen van de aanvraag. Deze onderdelen zijn kosteloos. Indien wij de transportkosten niet rekenen, is hier nog de benodigde documentatie.

De prijs voor de afschrijving van het strafblad is bij de post te verkrijgen en kost ongeveer 6 euro. Het verslag van een huisarts of een specialist over de gezondheidstoestand van de kandidaat bedraagt ongeveer 10 euro (is van de arts afhankelijk). Verder vallen er geen andere kosten voor de formele voorbereiding voor een adoptie.

3.2.4 Het aantal geslaagde adopties

Op de volgende tabel zien wij het exacte aantal van Slowaakse kinderen die in Slowakije en ook buiten het land worden geadopteerd. Hieruit kunnen wij concluderen dat elke 11^e adoptie van een Slowaaks kind naar het buitenland is.

Jaar	Aantal adopties in totaal	In Slowakije	Naar buitenland
2005	331	296	35
2006	353	324	30
2007	414	390	24
2008	345	320	25
2009	335	315	20
2010	378	333	45
2011	356	326	30
2012	251	240	11
2013	224	204	20

Bron: Het hoofdkantoor van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin

4. Technische aspecten van het inlandse adoptieproces in België

4.1 Wetgeving in België

Het recht om in de adoptie beslissingen te nemen, wordt in België door de federale staat en tegelijkertijd ook gemeenschappen verdeelt.

“Adoptie is een aangelegenheid die gedeeltelijk onder de federale staat en gedeeltelijk onder de gemeenschappen ressorteert.”⁹³

De volgende federale wetten en gemeenschapsdecreten regelen het binnenlandse adoptieproces

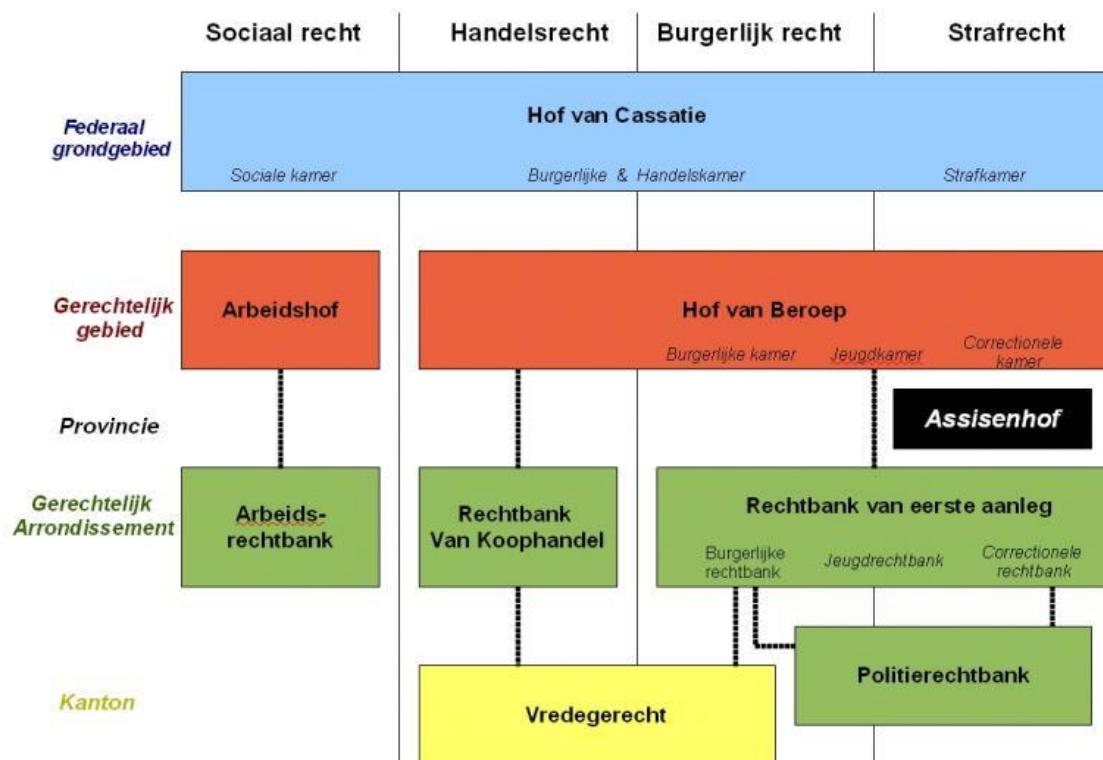
- Burgerlijk wetboek art. 343 tot en met 359-6 en art. 368-1 tot en met 368-8
- Gerechtelijk wetboek art. 1231-1 tot en met 1231-25

De bevoegdheden van de federale staat zijn o.a.: de bepaling van de burgerrechtelijke regels, de voorwaarden voor een adoptie en de samenstelling van het adoptiedossier. Verder is de federale staat competent voor alles wat met het nationaliteitsrecht te maken heeft.

De geschiktheid van de kandidaat beoordelen de jeugdrechtbanken. Verder beslissen de rechtbanken in België over de omzetting en uitvoering van een adoptie, de herroeping van een adoptie en het aangeven van een aanpassing van een adoptie indien nodig. Tot de meerderjarigen is de Rechtbank van eerste aanleg gerechtigd. *„Ten slotte neemt het hof van beroep kennis van hoger beroep ingesteld tegen enig vonnis inzake adoptie gewezen door de Belgische rechtbanken.”⁹⁴*

⁹³ http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 02.04.2015

⁹⁴ http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 02.04.2015

Bron: www.mensenrecht.be

De bevoegdheden van de Franse en Vlaamse gemeenschappen gaan gepaard met de hulp en begeleiding zowel van de adoptant als van de geadopteerde tijdens volgende drie tijdsruimten: voorbereiding, bemiddeling en nazorg. De adoptant wendt zich tot de gemeenschap in zijn woonplaats. In het Brussel Hoofdstedelijk gewest mogen de kandidaten de gemeenschap kiezen⁹⁵.

4.1.1 Termdefinitie

De bepaling voor adoptie wordt in Titel VIII van boek I van het Burgerlijk Wetboek, in de artikelen 343 tot 370 vastgelegd⁹⁶.

⁹⁵ http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 02.04.2015

⁹⁶ http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2003042432&table_name=wet Geraadpleegd op 08.04.2015

In België zijn er twee vormen van de adoptie, volle en gewone. Meestal worden er minderjarige kinderen geadopteerd, maar er is ook mogelijk een meerderjarig kind, 18 jaar of ouder, te adopteren. De tweede mogelijkheid is slechts bij de gewone adoptie mogelijk. Vervolgens worden de verschillen aan de hand van praktische voorbeelden beschreven.⁹⁷

Bij volle adoptie behoort het adoptie kind niet meer tot zijn biologisch gezin. Alle gezinsbanden worden hierbij verbroken. Een kind krijgt de achternaam van zijn adoptie vader. De achternaam in het geval van een koppel van hetzelfde geslacht wordt door de adoptieouders zelf gekozen. Bij naamsverandering moeten alle kanten de wijziging goedkeuren. In geval van onenigheid beslist de rechtbank. Bij volle adoptie heeft het kind dezelfde erfrechten zoals de biologische kinderen zouden hebben.

Bij gewone adoptie kan het kind zijn achternaam behouden en zijn nieuwe achternaam er voor of na toevoegen. De banden met het biologisch gezin worden niet verbroken en het kind kan de nalatenschap van zijn oorspronkelijk gezin erven. Langs de andere kant kan het kind slecht van zijn adoptie ouders erven. De adoptie ouder krijgt bij gewone adoptie het ouderlijke gezag over het kind. “*De nieuwe verwantschap maakt een huwelijk tussen het adoptiekind en een familielid van het adoptiegezin onmogelijk.*”⁹⁸

Volgende vorm van de vervangende zorg die in Code Civil wordt vastgelegd is de voogdij. De voogd zorgt voor een waarvan hij niet de ouder is. De voogdij is identiek met zijn Slowaakse versie, zgn. *poručníctvo*. De volgende vorm van de ‘*vervangende zorg*’ die tevens in België als ook in Slowakije bestaat en erg op elkaar lijkt, is de pleegzorg.

Er zijn verschillende soorten van de pleegzorg. De verdeling is naar aanleiding van de duur van een kind in een pleeggezin of naar een band die de pleegouders met het kind hebben. Naar aanleiding van de duur varieert de duur van het kind vanaf enkele dagen, zgn. *crisisopvang voor enkele dagen*, of voor een paar weken/ maanden de zgn. *kortdurende pleegzorg*, pleegzorg voor een paar jaar *perspectiefzoekende pleegzorg* tot *perspectiefbiedende pleegzorg*- voor lagere tijd. Naar aanleiding van de band wordt er verschil gemaakt tussen *familiale pleegzorg*, wanneer de pleegouders voor een familie

⁹⁷ http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 07.04.2015

⁹⁸ http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/definitie/ Geraadpleegd op 07.04.2015

lid zorgen, *sociale netwerkpleegzorg*, hierbij zorgen de pleegouders voor iemand uit hun omgeving.⁹⁹

Verder wordt er verschil gemaakt tussen binnenlandse en buitenlandse adoptie.

“Een binnenlandse adoptie betekent dat een in België verblijvend adoptiekind geadopteerd wordt door personen die ook in België verblijven.”¹⁰⁰ Buitenlandse adoptie is wanneer een kindje uit het buitenland wordt geadopteerd. De buitenlandse adoptie kan zowel via een erkende adoptiedienst als zelfstandig verlopen. Hier kan een beroep worden gedaan voor de begeleiding bij de erkende adoptiedienst in het land van herkomst.

Elk jaar worden er het meest de kinderen van de partner geadopteerd. De stiefouderadoptie is dus de meest voorkomende vorm van de binnenlandse adoptie in België. Het aantal kinderen dat jaarlijks ter adoptie wordt vrijgesteld is erg gering¹⁰¹.

In het algemeen is de term kindertehuis in België verdwenen. Deze term wordt niet meer, al 25 jaar, gebruikt. Hij werd vervangen door een hyperoniem, jeugdzorg. Hieronder vallen pleeggezinnen, instellingen zoals internaat of internaten voor buitengewoon onderwijs of tehuizen. Dat betekent dat het model van een klassiek kindertehuis uit de Belgische maatschappij verdwijnen is, wat het hoofddoel van de organisatie *Návrat* is.

4.1.2 Wettelijke adoptievoorwaarden

Vervolgens worden de voorwaarden naar Belgisch recht besproken.

In België mogen, zoals in Slowakije, gehuwden en alleenstaanden een kind adopteren. Bovendien mogen dit volgens de Belgische wetgeving ook samenwonende die geen verwanden van elkaar zijn en tenminste drie jaar voor het indienen van het adoptieverzoek al samenwonen en personen van hetzelfde geslacht een kind adopteren.

De minimale leeftijd van de adoptie ouders is in België exact vastgesteld. De adoptie ouder moet tenminste 25 jaar oud zijn en het leeftijdsverschil tussen de adoptant

⁹⁹ [.http://opvang.be/pdf/faq.pdf](http://opvang.be/pdf/faq.pdf) Geraadpleegd op 01.05.2015

¹⁰⁰ http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/binnenlandse_adoptie/ Geraadpleegd op 08.04.2015

¹⁰¹ http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/binnenlandse_adoptie/ Geraadpleegd op 08.04.2015

en geadopteerde moet tenminste 15 jaar zijn¹⁰². Dit is niet van toepassing bij stiefouderadopties, aldus bij een kind van de echtgenoot van de adoptant. In dit geval moet de adoptant tenminste 18 jaar oud zijn en het leeftijdsverschil moet minstens 10 jaar bedragen.

Volgende voorwaarde is, behalve het hoger belang van het kind en de sociaal-psychologische geschiktheid, een toestemming voor de adoptie van het adoptie kind zelf indien hij of zij ouder dan 12 jaar is. Vervolgens “*Als u, of uw partner of het adoptiekind getrouwd is of samenwoont, moet deze partner akkoord gaan met de voorgenomen adoptie.*”¹⁰³ De toestemming van de biologische ouders om hun kind te laten adopteren kan ten vroegste twee maanden na de geboorte van het kind worden gegeven.

4.1.3 Doorlopende procedure

De procedures van het binnenlandse en buitenlandse adoptieproces verschillen van elkaar.

De doorlopende procedure lijkt met kleine verschillen op de Slowaakse. Vervolgens worden de verschillen van deze twee versies onder de loep genomen.

Eerste stap is in de Belgische procedure de aanmelding. Deze is niet in elke regionale zetel van het Bureau van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin mogelijk, maar de kandidaat meldt zich rechtstreeks aan bij VCA (Vlaamse Centrale Autoriteit, verder VCA). De binnenlandse adoptie in België kan worden verricht door een erkende adoptie dienst of zelfstandig. De vereniging zonder winstoogmerk, EVA-vorming, een koepelorganisatie die alle adoptiediensten zijn vertegenwoordigd, verricht zowel de adopties via een erkende dienst als zelfstandige adopties, zgn. stiefouderadopties.

Er zijn 5 erkende adoptiediensten in België, namelijk: *Adoptiedienst Stedelijk Ziekenhuis Roeselare, Adoptiedienst CAW Visserij, Gents Adoptiecentrum, Gewenst Kind, Adoptiedienst De Mutsaard.*¹⁰⁴ Deze bemiddelen tijdens de binnenlandse adoptie van niet-gekende kinderen.

¹⁰²http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2003042432&table_name=wet Geraadpleegd op 08.04.2015

¹⁰³http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 07.04.2015

¹⁰⁴http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/adoptie_in_vogelvlucht.jsp Geraadpleegd op 08.04.2015

Na de aanmelding volgt de preselectie. Een relatief kleine groep van kandidaten wordt naar het volgende gedeelte, de voorbereiding, toegelaten¹⁰⁵.

De EVA-vorming organiseert twee keer per jaar een infosessie voor de kandidaten die zich voor de binnenlandse adoptie hebben aangemeld. Het aantal jaarlijkse binnenlandse adopties is in België relatief klein en daarom moeten de kandidaten niet meteen met het voorbereidingsprogramma beginnen. Na de infosessie zullen de kandidaten op de lijst voor de voorbereiding worden gezet. Indien de adoptie diensten nieuwe adoptieve ouders ter beschikking nodig zullen hebben, zullen zij een voorbereiding voor het aantal wachtende organiseren. In het jaar 2012 was het voor ongeveer 30 kandidaten, 218 moesten voor het volgend jaar wachten. Hierbij speelt de datum van de aanmelding een belangrijke rol. De erkende adoptiedienst voert de voorbereiding in kleine groepen uit. *”Niets van wat tijdens de voorbereiding gezegd wordt, mag doorgegeven worden aan derden.”*¹⁰⁶

Tijdens deze voorbereiding vindt geen beoordeling plaats. Aan het einde krijgt de toekomstige ouder een voorbereidingsattest. De adoptiedienst is in staat voor zowel de evaluatie, bemiddeling, plaatsing als de nazorg. De adoptiedienst moet ook, op verzoek van de jeugdrechtbank, het maatschappelijk onderzoek uitvoeren, indien nodig.

De zelfstandige adoptie ouders moeten ook een voorbereidingsprocedure opvolgen. Deze is wel aangepast. Daarna richten de zelfstandige adoptieve zich rechtstreeks tot de jeugdrechtbank.

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Adoptiediensten	8	2,1	12	4,1	47	11,1	23	7,2	21	5	23	7,5
Zelfstandig	387	97,9	284	95,9	376	88,9	295	92,8	401	95	282	92,5
Totaal	395	100	296	100	423	100	318	100	422	100	305	100

Bron: <http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-adoptie-2012.pdf>

¹⁰⁵ http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 20.04.2015

¹⁰⁶ <http://www.kindengezin.be/adoptie/binnenlandse-adoptie/ongekend-kind/procedure/> Geraadpleegd op 08.04.2015

4.1.4 Beslissing

De toekomstige adoptie ouder dient na het eindverslag een verzoek tot adoptie in. Dit gebeurt op de griffie van de jeugdrechtbank. Het eindattest dat opgesteld wordt door het voorbereidingscentrum is onbeperkt geldig. De kandidaat voegt de nodige formele documentatie toe:

- *bewijs van woonst en nationaliteit;*
- *voor eensluidend verklaard afschrift van geboorteakte;*
- *uittreksel uit huwelijksakte of uit bevolkingsregister waaruit wettelijke samenwoning blijkt (indien van toepassing), zo niet een bewijs van minstens 3 jaar affectieve samenwoning;*
- *attest van voorbereiding;*
- *verklaring van gewone verblijfplaats van de geadopteerde;*
- *voor eensluidend verklaarde kopie van de geboorteakte van het kind.*¹⁰⁷

Daarna kan de jeugdrechter een bevel geven om een maatschappelijk onderzoek bij de kandidaat uit te voeren. “*Het maatschappelijk onderzoek is niet verplicht wanneer er alleen sociaal affectieve band met het kind bestaat, maar het is de jeugdrechter die oordeelt of het onderzoek nodig is of niet. In geval van stiefouderadoptie is het dus mogelijk dat er geen maatschappelijk onderzoek gevraagd wordt.*”¹⁰⁸ Indien het maatschappelijk onderzoek nodig is, geeft de Vlaamse Centrale Autoriteit opdracht aan binnenlandse adoptiediensten. Het personeel van de adoptiedienst, psychologen, maatschappelijk assistenten..., maakt screening van de kandidaat in het kader van geschiktheidprocedure voor een adoptie.

Het verloop van het maatschappelijk onderzoek verloopt in vijf fases. Eerst informeert de dienst de kandidaat over de werking, daarna wordt een medisch onderzoek uitgevoerd, daaropvolgend de gesprekken met de kandidaat, teamgesprekken en aan het einde komt er het verslag. Tijdens de screening wordt het oog gehouden op:

- *sociaal-economische situatie van de adoptieve ouders*
- *persoonskenmerken*
- *relatie van de kandidaat-adoptanten*

¹⁰⁷http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/adoptie_in_vogelvlucht.jsp Geraadpleegd op 08.04.2015

¹⁰⁸http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/adoptie_in_vogelvlucht.jsp Geraadpleegd op 08.04.2015

- *gezinskenmerken*
- *kinderwens en motivatie voor adoptie*
- *visie en verwachting t.a.v. adoptie en profiel van het adoptiekind*
- *het opvoeden van een adoptiekind*¹⁰⁹

Tijdens het medisch onderzoek moet de huisarts van de kandidaat op medisch vlak bevestigen of er wel of geen contra-indicaties zijn om een kind te adopteren. De gesprekken met de kandidaat bestaan uit 4 blokken, elk duurt twee tot drie uur. De eerste twee zijn met een maatschappelijk assistent en de ander twee met een psycholoog. Er kan ook uitzonderlijk een vijfde gesprek worden georganiseerd. Het teamgesprek dat er na volgt is tussen de maatschappelijke assistenten en de psychologen. „Op basis van verslaggeving en mondelinge toelichtingen bespreekt het team de risico- en protectieve factoren, en komt een geschiktheadvies tot stand.”¹¹⁰

Op basis van consultaties met de psycholoog wordt binnen twee maanden een verslag voor de jeugdrechtbank opgemaakt. Naar aanleiding van deze verslagen heeft de jeugdrechter de mogelijkheid om de adoptie uit te spreken.¹¹¹ „Meestal vraagt de rechtbank geen verslag van het maatschappelijk onderzoek op omdat de adoptiediensten al een beknopt verslag laten indienen samen met het verzoekschrift voor adoptie. Voor veel rechtbanken is dit voldoende om te kunnen beslissen over de adoptie.”¹¹²

De diensten voor maatschappelijk onderzoek zijn erkend door de Vlaamse minister en gesubsidieerd door Kind en Gezin (Vlaamse centrale autoriteit voor adoptie (VCA)). „De VCA staat ook in voor opdrachten zoals de goedkeuring van de voorbereidingsprogramma's en het toezicht op de adoptiediensten. Daarnaast heeft deze dienst een aantal taken die betrekking hebben op de eigenlijke adoptieprocedure.”¹¹³

¹⁰⁹<http://www.kindengezin.be/img/evaluatie-screening-adoptieouders.pdf> Geraadpleegd op 21.04.2015

¹¹⁰ http://steunpuntwvg.be/images/swvg-1-publicaties/2011_02-r13-interlandelijke-adoptie Geraadpleegd op 26.04.2015

¹¹¹http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/adoptie_in_vogelvlucht.jsp Geraadpleegd op 08.04.2015

¹¹²<http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-adoptie-2012.pdf> Geraadpleegd op 26.04.2015

¹¹³ http://steunpuntwvg.be/images/swvg-1-publicaties/2011_02-r13-interlandelijke-adoptie Geraadpleegd op 26.04.2015

4.2 De adoptie van een kind in België in cijfers

Op de webpagina van Kind en Gezin staat:

„Het is momenteel niet mogelijk om je aan te melden voor de binnenlandse adoptie via een adoptiedienst. Momenteel staan er meer dan 500 kandidaat-adoptieouders op de wachtlijst en er worden jaarlijks 20 tot 30 kinderen geplaatst. De wachttijd loopt zeer hoog op. Hierdoor heeft het geen zin meer om nog kandidaten te aanvaarden.

Het aantal binnenlandse adopties via een erkende adoptiedienst ziet er vervolgens uit:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Geplaatste kinderen	22	32	29	24	35	25	30

Bron: <http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-adoptie-2012.pdf>

In 2012 was de verhouding tussen holebi en hetero adopties als volgt:

16 kinderen werden geplaatst bij een moeder en vader, 13 kinderen kwamen bij twee vaders en 1 kind bij twee moeders terecht¹¹⁴.

“Wil je toch graag de zorg voor een kindje opnemen, dan is buitenlandse adoptie of pleegzorg voor jou misschien een mogelijkheid.”¹¹⁵

4.2.1 De administratieve voorbereidingen

In het Belgische geval wordt de kandidaat sterk door de Adoptiedienst bij de administratieve voorbereiding begeleid.

De duur en het tijdstip van het voorbereidingsprogramma lijkt sterk op het Slowaakse. De voorbereiding duurt ongeveer 30 uur, is in groepen van 20 mensen en is over verschillende dagen en avonden verspreid.¹¹⁶ In Slowakije wordt het minimale aantal uur op 26 door de staat vastgesteld.

¹¹⁴<http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-adoptie-2012.pdf> Geraadpleegd op 26.04.2015

¹¹⁵<http://www.kindengezin.be/adoptie/binnenlandse-adoptie/ongekend-kind/procedure/> Geraadpleegd op 08.04.2015

¹¹⁶<http://www.kindengezin.be/adoptie/binnenlandse-adoptie/ongekend-kind/procedure/> Geraadpleegd op 08.04.2015

4.2.2 De duur van een adoptieprocedure

Dit is afhankelijk van het aantal kinderen die worden afgestaan en aantal adoptieouders op de lijst. Volgens de statistieken van *Kind en Gezin*¹¹⁷ worden er slechts 20-30 kinderen per jaar voor adoptie bestemd. Aan de andere kant is het jaarlijkse aantal kandidaten 150-200. Dat betekent dat er op één kind bijna 8 kandidaten, toekomstige adoptie ouders, wachten.

De gemiddelde wachttijd was in 2013 van 4 tot 5 jaar.¹¹⁸ De voorbereiding wordt over 60 dagen gespreid. In geval dat de jeugdrechter het maatschappelijk onderzoek heeft aanbevolen, moet dit binnen twee maanden zijn afgerond. Nadat de rechter het gezinsrapport heeft ontvangen, moet hij binnen 45 dagen over de geschiktheid van de kandidaat beslissen.¹¹⁹

4.2.3 Kostprijs van een adoptie

Bij de binnenlandse adoptie vallen er volgende kosten aan:

Slechts het kapitaal voor de binnenlandse adoptie bedraagt ongeveer 8 100 euro. Waarvan het grootste bedrag, 8 000 euro, aan het maatschappelijk onderzoek en de bemiddeling gaat. Dit houdt notariskosten, medische kosten van het kind, werking van de dienst en nazorg in. Behalve het maatschappelijk onderzoek heeft de kandidaat het verzoekschrift voor de familierechtbank nodig, ongeveer 60 euro en ongeveer 25 euro voor de voorbereiding¹²⁰.

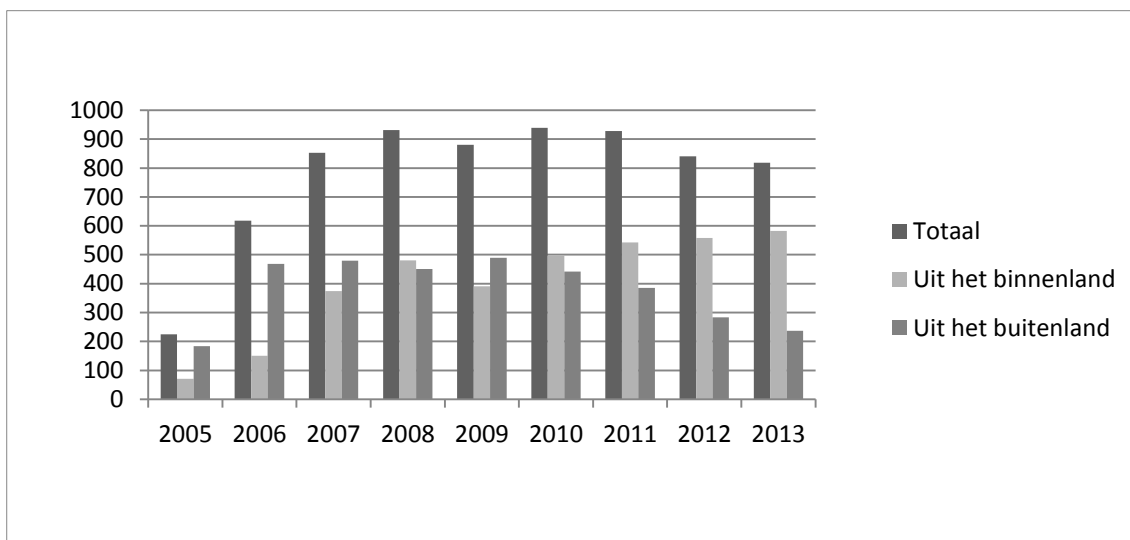
4.2.4 Het aantal geslaagde adopties

Op de volgende grafiek zien we hoe het aantal geslaagde binnenlandse en buitenlandse adopties zich in België heeft ontwikkeld.

¹¹⁷<http://www.kindengezin.be/adoptie/binnenlandse-adoptie/ongekend-kind/hoelang-duurt-het/>
Geraadpleegd op 08.04.2015

¹¹⁸<http://www.kindengezin.be/contact-en-help/veelgestelde-vragen/adoptie/hoelang-duurt-het-om-een-kind-te-adoptereren.jsp> Geraadpleegd op 08.04.2015

¹¹⁹http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 21.04.2015

Bron: http://statbel.fgov.be/nl/modules/publications/statistiques/bevolking/downloads/bevolking_-_adopties_in_belgie.jsp

Hieruit blijkt dat het adoptieaantal vanaf 2005 tot 2008 een stijgende tendens vertoont, in 2005 was het aantal adopties in totaal 225 en in 2008 was het 932. In 2006 was het aantal buitenlandse adopties bijna drie keer zo hoog, maar vanaf 2008 heeft het aantal adopties uit het binnenland het buitenlandse aantal voorbij gestreefd.

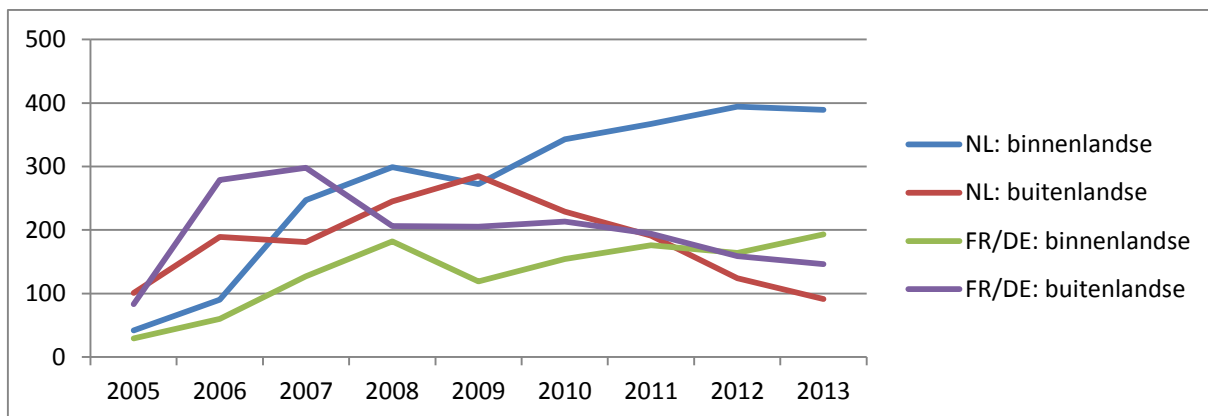
Vanaf 2010 is er een langzame daling van beide adoptievormen te zien. De meest opvallende is de daling van de adopties uit het buitenland. Terwijl dit nummer in 2009 nog 490 was, verlaagde dit in 2013 naar 237.

Het land, waar de meeste buitenlandse kinderen vandaan komen, is Ethiopië. Er werden 1014 kinderen uit Ethiopië door Belgische geadopteerd, 646 uit China en 307 uit Kazachstan. Vanaf 2005 werd er één kind uit Slowakije in België geadopteerd¹²¹.

Op de volgende grafiek zien wij de ontwikkeling van de binnenlandse en buitenlandse adopties in het Nederlandstalig taalgebied in België in vergelijking met het Duitse en Franstalige.

¹²⁰ <http://www.kindengezin.be/adoptie/binnenlandse-adoptie/ongekend-kind/kosten/> Geraadpleegd op 08.04.2015

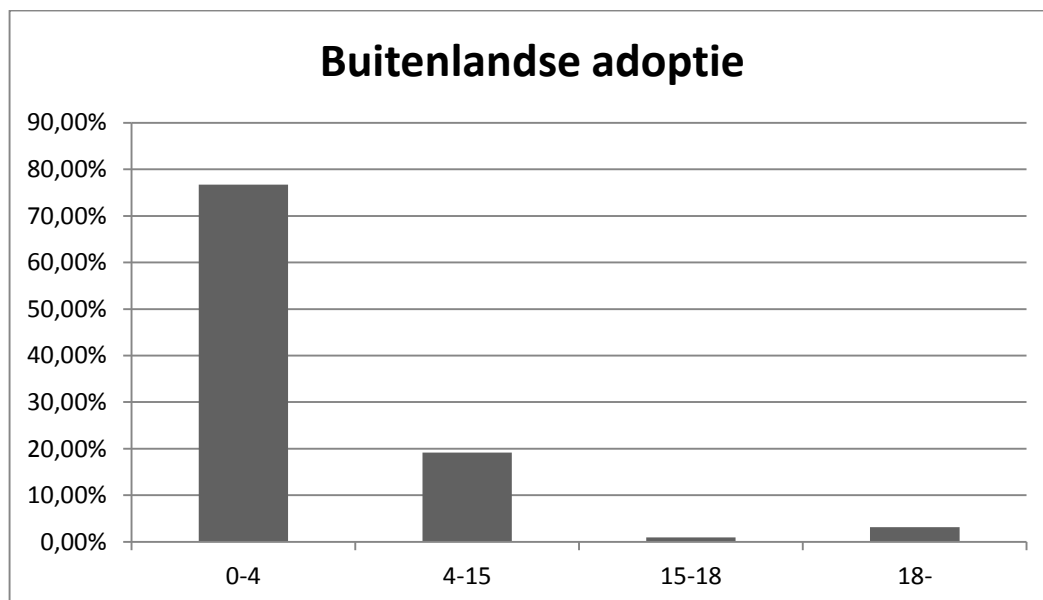
¹²¹ http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/statistieken/globale_statistieken/ Geraadpleegd op 26.04.2015

Bron: http://statbel.fgov.be/nl/modules/publications/statistiques/bevolking/downloads/bevolking_-44_adopties_in_belgie.jsp

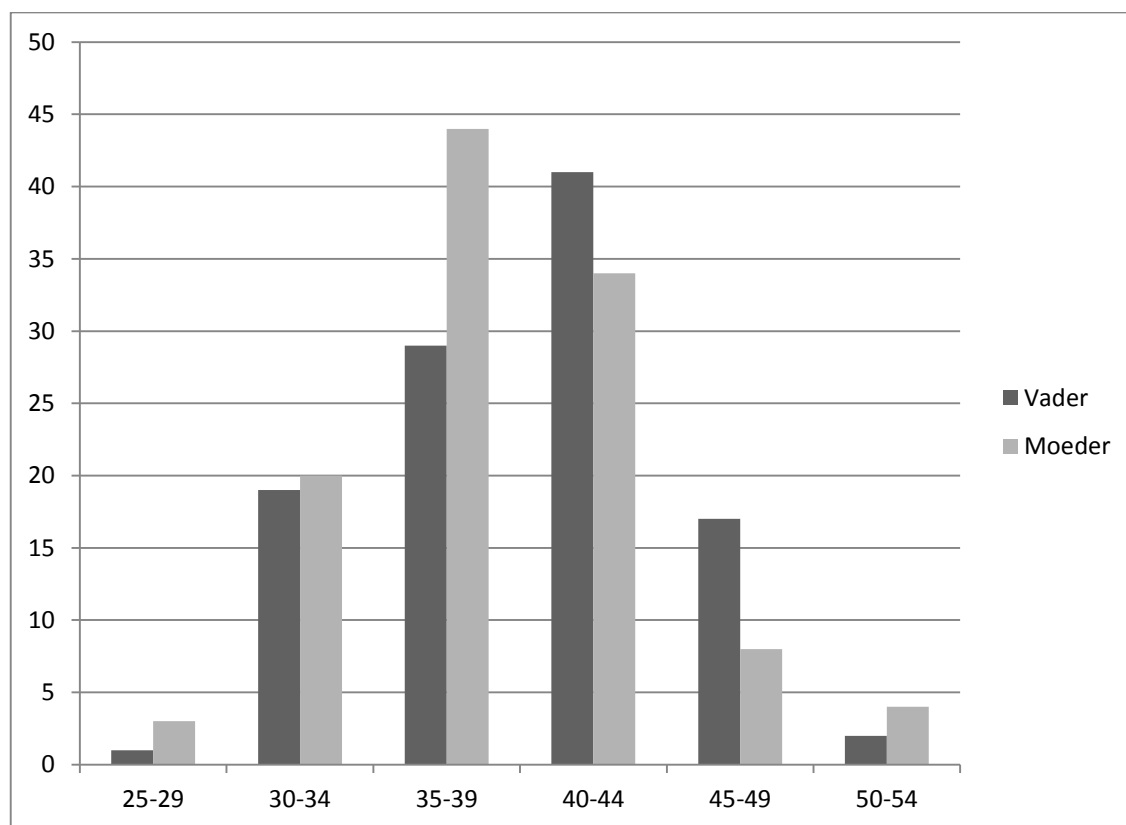
Hieruit blijkt dat het meest stijgende aantal adopties was in het Nederlandstalig taalgebied van België en was het aantal binnenlandse adopties. Vanaf 42 in 2005 steeg het naar 389 in 2013. In tegenovergestelde was het aantal buitenlandse adopties in hetzelfde taalgebied. In het hele land heeft de binnenlandse adoptie door de tijd heen een stijgende tendens, terwijl de buitenlandse geneigd is om te dalen.

De leeftijd van de kinderen die uit het buitenland worden geadopteerd ziet vervolgens uit:

Bron: http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/statistieken/globale_statistieken/

Volgende grafiek laat ons de leeftijd van de Belgische adoptievaders en –moeders in 2012 zien:

Bron: <http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-adoptie-2012.pdf>

De gemiddelde leeftijd van een adoptieve moeder was 37,4 jaar en adoptieve vader 38,7. Kind en Gezin voegt toe dat de gemiddelde leeftijd van de ouders bij de binnenlandse adoptie lager ligt dan de die van ouders bij buitenlandse adoptie¹²².

¹²²<http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-adoptie-2012.pdf> Geraadpleegd op 26.04.2015

5. Vergelijking

Aan de hand van de gekozen chronologie in de hoofdstukken probeer ik de overeenkomsten en verschillen van beide adoptieprocessen met elkaar te vergelijken. Op basis van deze vergelijking, samen met de succesresultaten gepresenteerd in de voorafgaande hoofdstukken, bied ik vervolgens verbeteringsvoorstellen aan.

De Wetgeving

De Wetgeving omtrent de aanneming (de grondregels en de termdefinitie van vervangende zorg, voorwaarden, het ontstaan en de afschaffing van de vervangende zorg...) wordt in Slowakije in het Familierecht van de Staatsblad vastgesteld. De procedure zelf, m.a.w. de bemiddeling, wordt in de wet van de socio-juridische kindbescherming en sociale curatele nr. 305/2005 gedefinieerd en door een afdeling van de socio-juridische kindbescherming en sociale curatele, statelijk subject, uitgevoerd.

In België is dit in het *Burgerlijk wetboek* vervat (boek I titel VIII = art. 343-368), maar de procedure bemiddelen de drie Gemeenschappen. Zij zorgen voor de begeleiding tijdens het hele proces door erkende diensten. Deze diensten (*Adoptiedienst Stedelijk Ziekenhuis Roeselare, Adoptiedienst CAW Visserij, Gents Adoptiecentrum, Gewenst Kind, Adoptiedienst De Mutsaard*) bereiden de kandidaat voor de adoptie voor. In Brussel kan men de taal in de gemeenschap kiezen.

De voorbereiding in Slowakije maakt zowel het *Bureau van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin* als ook de geaccrediteerde burgerlijke verenigingen, dus niet statelijke subjecten, zoals *Úsmev ako dar, Návrat, PhDr. Litavská Eva Miesto pod slnkom*. De duur van de voorbereiding is in beide landen vergelijkbaar.

Termdefinitie

In de Slowaakse termdefinitie is er een neiging om meer hyponiemen dan hyperoniemen te gebruiken. In België werkt men meer met paraplubegrippen.

De vervangende zorg wordt in het familierecht nr. 36/2005 van de Staatsblad in §44 voor volgende vormen gebruikt:

1. Vervangende persoonlijke zorg (*náhradná osobná starostlivosť*)
2. Pleegzorg (*pestúnska starostlivosť*)
3. Institutionele zorg (*ústavná starostlivosť*)

Terwijl deze in de Wet van de socio-juridische kindbescherming en sociale curatele nr. 305/2005 de volgende vormen worden behandeld:

1. Vervangende persoonlijke zorg (*náhradná osobná starostlivosť*)
2. Pleegzorg (*pestúnska starostlivosť*)
3. Aanneming (*osvojenie, adopcia*)

Het verschil tussen deze vergelijking is punt drie, *Institutionele zorg* en *adoptie*, terwijl adoptie geen institutionele vorm, maar volgens Škoviera¹²³ een familiale vorm vormt. Aan de andere kant, rekenen wij vanwege het gebrek aan eenheid in het Slowaakse termgebruik ook tijdens het gebruik van de term *vervangende familiale zorg, de institutionele vorm* bij. Zoals reeds Škoviera heeft aangesneden, is het problematisch om een passend begrip voor een bepaalde toestand te vinden. Dit illustreert hij aan het voorbeeld van *de vervangende zorg* (*starostlivosť*) versus *vervangende opvoeding* (*výchova*) die met de tijdperk van de kindertijd en adolescentie beter zal responderen¹²⁴.

In de Slowaakse terminologie is er een neiging, i.v.t. de Belgische, om elke vorm van een groep, bijvoorbeeld *pleegzorg*, zelfstandig te benoemen (*vervangende persoonlijke zorg, pleegzorg in gezinnen* et cetera). De Belgische terminologie gebruikt meer hoofdbegrippen. Škoviera illustreert dit aan de hand van de term *voogd*, die in de buitenlandse terminologie ook de betekenis van een opvoeder, broodwinner kan dragen, maar in de Slowaakse terminologie beperkt is.¹²⁵

Een volgende vorm van *de institutionele zorg* zijn in Slowakije *de kindertehuizen*. In Slowakije gingen zij tussen de jaren 1993 en 2005 een grote transformatie onder. Hier wordt de transformatie vande opvoedingsvoorwaarden, personeelsstructuren, ruimtelijke condities en economisch beheer mee bedoelt. Het doel was een familiair model op te volgen. Dit heeft België al 25 jaar geleden gedaan en als resultaat zijn de klassieke kindertehuizen uit België verdwenen.

¹²³Škoviera, A. 2007: 12

¹²⁴Škoviera, A. 2007: 14

¹²⁵Škoviera, A. 2007: 13

Het begrip *jeugdzorg*, waaronder wij tehuizen, internaten voor buitengewoon onderwijs et cetera verstaan, is een synoniem voor de Slowaakse kindertehuizen geworden, ook al zijn er in Slowakije evenzo internaten voor buitengewoon onderwijs. Dit is het model waaraan in Slowakije vooral de organisatie *Návrat* de voorkeur geeft. „... *De professionele gezinnen hebben geen toverstokje om alle problemen van onze kinderen te kunnen oplossen. Niet alles gaat in de gezinnen.*“¹²⁶

Interessant is dat ongeveer een derde van alle kindertehuizen in Slowakije niet statelijk is. Het aantal statelijke kindertehuizen daalt en tegelijkertijd stijgt het aantal religieuze en niet statelijke kindertehuizen. Het totale aantal van alle kindertehuizen in Slowakije blijft laatste tien jaar ongeveer hetzelfde, maar het aantal kinderen erin stijgt.

Hieruit kunnen wij concluderen dat het aantal en het gezag van de niet statelijke subjecten zowel in de voorbereiding van de kandidaten als ook in de zorg voor de kinderen steeds een belangrijkere rol speelt.

Er zijn twee vormen van de adoptie in België, volle en gewone. De inhoud van de gewone wordt als *pestúnska starostlivost'* naar het Slowaaks vertaald, dus niet als een vorm van de adoptie, maar als een aparte vorm van de vervangende zorg. Het is in Slowakije ook niet mogelijk i.v.t. gewone adoptie in België een volwassene te adopteren.

De volle adoptie in België is met de binnenlandse adoptie in Slowakije vergelijkbaar. Het kind krijgt hun achternaam, verwantschapsbetrekking, de namen van de adoptieve ouders worden in de geboorteakte vermeld waardoor de rechten tussen het kind en zijn biologische ouders vervallen. De binnenlandse zowel buitenlandse adoptie is in beide landen verschillend actief.

De situatie van de binnenlandse adoptie is in Slowakije schijnbaar tegenstrijdig. Ofschoon er meer aanvragers zijn dan de ‘wettelijk vrije’ kinderen, is er overvloed aan kinderen voor die geen belangstelling is. Zoals al eerder genoemd, zijn dat vooral kinderen met een handicap, oudere kinderen of gezonde kinderen van Roma afkomst. De adoptie van de etnisch andere kinderen uit het buitenland is in België een veel voorkomender verschijnsel.

De laatste vormt de grootste groep. In Slowakije is het succespercentage van de binnenlandse adopties vrij hoog, gemiddeld 75%, i.v.t. Tsjechië waar het succes-

¹²⁶Erdélyiová, R. in *Návrat* 2012: 14

percentage slechts 25% vormt. Elk 11de Slowaakse kind wordt in het buitenland geadopteerd.

Minder positief is het feit dat het aantal adopties door de tijd heen in Slowakije, zoals het aantal geadopteerde kinderen, daalt. Terwijl het aantal aanvragers in 1998 circa 620 was, waarvan succesvolle adopties 447, daalde dit aantal in 2001 naar slechts 514 aanvragers en 400 kinderen en in 2005 naar 331. Het aantal binnenlandse adopties daalt net als het aantal adopties naar het buitenland. In 2005 werden 35 Slowaakse kinderen in het buitenland geadopteerd en in 2009 daalde dit aantal naar slechts 20. In België is de verhouding juist andersom.

Terwijl er in 2005 in het hele land het totale aantal adopties (zowel binnenlandse als buitenlandse) slechts 255 was, verhoogde dit nummer in 2011 naar 928. De binnenlandse adoptie toont systematisch een stijgende tendens door de tijd heen, maar de buitenlandse is aan het dalen. Tot 2007 was het aantal adoptie uit het buitenland in België hoger dan dat uit binnenland. In 2006 was het zelfs drie keer zo hoog, maar vanaf 2010 is er een redelijke en voortdurende daling te zien. In 2013 was het aantal binnenlandse adopties zelfs twee keer zo hoog dan het buitenlandse.

De trekker van de adoptiegrafiek, de binnenlandse adoptie vooral in het Nederlandstalig gedeelte van het land, van 29 in 2005 naar 389 in 2013. De adopties uit het buitenland tonen in Nederlandstalig zoals Duits en Franstalig gedeelte een dalende tendens. In het Nederlandstalig gedeelte van België is het vanaf 285 in 2009 naar 254 in 2009 tot 91 in 2013. In het Frans- en Duitstalige gedeelte daalde het aantal 298 in 2007 naar 146 in 2013.

Wat de leeftijd van de kinderen in de Slowaakse kindertehuizen betreft, daalt het aantal kinderen tot drie jaar die in kindertehuizen verblijven, in 2000 waren dat 530 kinderen en in 2005 waren er 104 kinderen minder, 426, maar steeg behoorlijk het aantal oudere kinderen. Terwijl er in 2000 ongeveer 270 kinderen vanaf 7-15 in kindertehuizen hebben verbleven, is het aantal in 2005 naar 442 gegroeid. Aantal kinderen vanaf 16-18 is in de loop van vijf jaar verdubbeld, vanaf 56 naar 120.

Hieruit kunnen wij concluderen dat ondanks het feit dat de succespercentage in Slowakije redelijk hoog is, blijven dezelfde kinderen in de kindertehuizen. Alhoewel zijn deze kinderen wettelijk vrij, is hun kans om geadopteerd te worden statistisch gering en bovendien daalt het tegelijkertijd met hun leeftijd. Oorzaak hiervoor kan dus hun huidskleur of een andere '*handicap*' zijn.

In België is de situatie andersom. „*Het is momenteel niet mogelijk om je aan te melden voor de binnenlandse adoptie via een adoptiedienst. Momenteel staan er meer dan 500 kandidaat-adoptieouders op de wachtlijst en er worden jaarlijks 20 tot 30 kinderen geplaatst. De wachttijd loopt zeer hoog op. Hierdoor heeft het geen zin meer om nog kandidaten te aanvaarden. Wil je toch graag de zorg voor een kindje opnemen, dan is buitenlandse adoptie of pleegzorg voor jou misschien een mogelijkheid.*“¹²⁷

België zou een voorbeeld van de trend voor de binnenlandse adopties in de Westerse landen in Europa kunnen zijn, namelijk, dat er veel meer aanvragers zijn dan wettelijk vrije kinderen. M.a.w. wachten er op één kind bijna 8 kandidaten. De gemiddelde wachttijd was in 2013 van 4 tot 5 jaar.¹²⁸ Dit is ook één uit meerdere redenen waarom de buitenlandse adoptie veel voorkomender is.

Wettelijke adoptievoorwaarden

Het adoptieproces heeft geen uniforme grondslag in de staten van de EU, maar de basis van het Belgische en Slowaakse lijken sterk op elkaar.

Het grootste verschil naar Belgisch recht is dat ook samenwonende die geen verwanden van elkaar zijn en tenminste drie jaar voor het indienen van het adoptieverzoek al samenwonen en personen van hetzelfde geslacht mogen ookeen kind adopteren.

Verder wordt i.t.t. Slowakije de minimale leeftijd van de adoptie ouders in België exact vastgelegd en het leeftijdsverschil tussen de adoptant en geadopteerde moet tenminste 15 jaar zijn¹²⁹. In Slowakije wordt dit leeftijdsverschil slechts met het woord adequaat beschreven. De uitzondering vormen in België de stiefouderadopties.

De volgende voorwaarde is een toestemming voor de adoptie van het adoptie kind zelfs indien hij of zij ouder is dan 12 jaar. Vervolgens “*Als u, of uw partner of het adoptiekind getrouwd is of samenwoont, moet deze partner akkoord gaan met de*

¹²⁷<http://www.kindengezin.be/adoptie/binnenlandse-adoptie/ongekend-kind/procedure/> Geraadpleegd op 08.04.2015

¹²⁸<http://www.kindengezin.be/contact-en-help/veelgestelde-vragen/adoptie/hoe-lang-duurt-het-om-een-kind-te-adoptereren.jsp> Geraadpleegd op 08.04.2015

¹²⁹http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2003042432&table_name=wet Geraadpleegd op 08.04.2015

voorgenomen adoptie."¹³⁰ De toestemming van de biologische ouders om hun kind te laten adopteren kan ten vroegste twee maanden na de geboorte van het kind worden gegeven. In Slowakije is dit dergelijk bij een adoptie zonder toestemming, indien de biologische ouder tot twee maanden na de geboorte van het kind, zonder een ernstige reden, geen belangstelling voor het kind toonde.

Verder is er in Slowakije een tijdelijke parameter in het geval van de afwezigheid van schriftelijk toestemming om het kind te laten adopteren. Namelijk, indien geen één van de biologische ouder in de laatste zes maanden geen echte belangstelling/interesse voor het kind hebben getoond.

De doorlopende procedure

Het hoofdverschil tussen de doorlopende procedure in Slowakije met België zit in de personeel en de organisatie van het verloop en aantal bijlagen die de kandidaat zich moet bezorgen. De tijdsomvang is in beide landen vergelijkbaar.

De aanmelding in Slowakije is mede het aanvraagformulier dat te verkrijgbaar is in elke regionale zetel van het Bureau van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin. Hierbij moet de kandidaat nog de nodige documentatie toevoegen. In België is dit in de zetel van de erkende adoptiedienst in zijn/ haar gemeenschap. Zij verlenen administratieve, juridische en praktische bijstand.

De preselectie en daaropvolgende voorbereiding voert evenzo de adoptiedienst uit. In Slowakije is de duur van de voorbereiding van het aparte subject afhankelijk. Bij de niet statelijke subjecten, bijvoorbeeld *Návrat*, duurt de voorbereiding 60 uren en bij *Het Bureau voor Arbeid, Sociale Zaken en Gezin* ten minste 26 uur. De vorm van de voorbereiding is in beide landen vergelijkbaar, zowel individueel als in groepen. De voorbereiding in België duurt tot twee maanden zoals het maatschappelijk onderzoek. Nadat de rechter het gezinsrapport heeft ontvangen, moet hij binnen 45 dagen over de geschiktheid van de kandidaat beslissen. In België was de gemiddelde wachttijd in 2013 van 4 tot 5 jaar.

Na het afsluiten van de voorbereiding krijgt de kandidaat een voorbereidingsattest en het maatschappelijk onderzoek kan opstarten. De nodige formele documentatie die een adoptie omvat is gedeeltelijk gelijk, zoals bewijs van woonst en nationaliteit,

¹³⁰http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 07.04.2015

afschrift van geboorteakte et cetera, maar er zijn ook afwijkende vereisten die zich in de voorwaarden van het andere land niet bevinden. In België is dat bijvoorbeeld een uittreksel uit bevolkingsregister waaruit wettelijke samenwoning blijkt (indien van toepassing), zo niet een bewijs van minstens 3 jaar affectieve samenwoning. In Slowakije zijn het de opmerkingen van de gemeente over de manier van leven van de geïnteresseerde voor de adoptie.

In België is de doorlopende procedure voor de binnenlandse en interlandelijke adoptie verschillend. Ook als de kandidaat de procedure voor een binnenlandse adoptie had geabsolveerd en daarna voor de interlandelijke adoptie besloot, moet hij de voorbereiding opnieuw volgen en absolveren (dit geldt vica versa)¹³¹. De voorbereiding is qua tijdsomvang in beide landen vergelijkbaar. In Slowakije komen de niet statelijke subjecten die ook de voorbereiding organiseren steeds meer in aanraking.

De kostprijs van de binnenlandse adoptieprocedure zelf is in Slowakije tegen de betaling. Er vallen slechts de officiële kosten voor de nodige formele documentatie, zoals de prijs voor de afschrijving van het strafblad. Alhoewel is de prijs van de binnenlandse adoptie België veel lager dan de adoptie van een kind uit het buitenland, waar de kandidaat met ongeveer 8 100 euro moet rekenen voor de formele administratieve kosten. De adoptie van een kind uit het buitenland kost in België ongeveer 13 000 euro, de reis- en verblijfkosten zijn in dit bedrag niet inbegrepen¹³².

Beslissing:

Evaluatie verloopt in België door adoptiedienst die evenzo de matching van kind uitvoert. De beslissing zelf over een adoptie wordt in België door de jeugdrechter uitgesproken. De jeugdrechter oordeelt over de noodzaak van het maatschappelijk onderzoek. In geval dat de jeugdrechter het maatschappelijk onderzoek heeft aanbevolen, moet dit binnen twee maanden zijn afgerond. Nadat de rechter het

¹³¹ http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 20.04.2015

¹³² http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 21.04.2015

gezinsrapport heeft ontvangen, moet hij binnen 45 dagen over de geschiktheid van de kandidaat beslissen¹³³.

In Slowakije moet de aangegeven instantie van de sociaaljuridische kinderbescherming en sociale curatele op basis van het verslag binnen 15 dagen beslissen of de aanvrager wel of niet wordt opgenomen in de lijst van kandidaten voor de vervangende familiale zorg. Vanaf het moment wanneer de kandidaat een positieve beslissing ontvangt, wordt hij in de lijst opgenomen.

Het termijn wanneer de toekomstige ouders hun verlangde kind kunnen verwachten is niet te bepalen. Alles hangt af van het momentele aantal wettelijk vrije kinderen, het aantal voorwaarden en de bepaalde regio. Zoals eerder Konečná zei: *“Laat u zich niet verleiden door de oppervlakkige indruk van leken die denken dat de zuigelingenhuizen vol zijn van kleine, gezonde baby’s.”*¹³⁴

De leeftijd van de meeste wettelijk vrije en beschikbare kinderen in Slowakije is tussen 7-15 jaar. Vooral gaar het om kinderen met een handicap of van Roma-afkomst.

¹³³http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf Geraadpleegd op 21.04.2015

¹³⁴Konečná, H. 2009: 81

6. Samenvatting en aanbeveling

Het doel van deze scriptie was genoeg informatie over het binnenlandse adoptie proces van een kind in Slowakije te verzamelen en deze met de informatie over het zelfde onderwerp in België te vergelijken. Op basis van de conclusie uit deze vergelijking wilde ik aanbevelingen verzamelen om het adoptie proces in Slowakije efficiënter maken en bovendien wilde ik tot besluit komen of de toelating van koppels of groepen van hetzelfde geslacht om kinderen te adopteren (aan te nemen) de situatie van de afgestane kinderen in de kindertehuizen in Slowakije zal verbeteren of niet.

Het adoptieproces van beide landen is uniek en hangt nauw met de socioculturele aspecten van het land samen. Deze aspecten bepalen zijn chronologische ontstaanswijze die tot de dag van vandaag nog steeds in de beweging is, zoals bijvoorbeeld het Haagse Adoptieverdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie dat in werking is getreden (België: 1993, Tsjechië: 2000, Slowakije: 2001) of grote transformatie van kindertehuizen in Slowakije tussen 1993-2005 of de langdurige inspanning om het woord adoptie langzamerhand met het woord aanneming te vervangen en nog meer.

Het adoptieproces dat wij steeds proberen te verbeteren, stelt zich ten doel om kinderen die zonder hun oorspronkelijk gezin moeten opgroeien te helpen. Dankzij dit proces worden de kinderen een nieuwe lid van een liefdevol gezin. Zij hebben betere vooruitzichten voor hun toekomst en verwerven de zekerheden en sociale steun die zij al eens verloren hebben. Aan de ander kant geeft het proces een kind aan een gezin waar zij een kind missen. Het kind kan daarna een nieuwe zin van het bestaan voor de ouders worden.

Het proces zelf is vrij uitdagend, maar het resultaat dat aan het einde is, is zeker de moeite waard.

Twee grote veranderingen die het adoptieproces in Slowakije in de laatste jaren hebben verbeterd zijn de aankomst van de professionele ouderschap en inwerkingtreden van het Haagse Verdrag.

Het “huishoudelijke” model wordt in Slowakije ook dankzij de vrij nieuwe vorm van adoptie, professionele ouderschap, uitgeoefend. Dit was vooral naar aanleiding van de initiatief van de niet statelijke subjecten die in Slowakije steeds grotere populariteit verwerven. Bovendien maakten de kindertehuizen in Slowakije een grote verandering door. Deze transformatie die zich ten doel heeft gesteld van kindertehuizen kleinere,

afzonderlijke wooneenheden te maken, wandelt in de voetstappen van het Belgische model van internaten en andere vormen die wij in België onder jeugdzorg rekenen. Achterlatende of kinderen zonder ouders zijn namelijk in beide landen, maar in België is hun verblijf in zo'n instelling veel korter.

Een grote stap is in 2001 gemaakt, wanneer is in de Slowaakse Republiek het Haagse Adoptieverdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie in werking is getreden. De landen waarin de meeste kinderen werden geadopteerd, waren Italië, Canada en Frankrijk. Op basis van het hoge aantal nog meer beschikbare kinderen die helaas niet aan de eisen van de resterende Slowaakse kandidaten voldoen, lijkt, dat of de Slowaken toch de tekenen van de raciale vooroordelen tonen of bang zijn van de zgn. "stem van het bloed" of de eisen te hoog hebben gesteld waaraan de kinderen met een psychisch of lichamelijk handicap helaas niet kunnen voldoen. Op basis van het nihil aantal blanke kinderen die door Roma ouders worden geadopteerd, zien wij, dat de afwezigheid van de behulpzaamheid helaas wederzijds is.

Een aanbeveling voor een verbetering is de buitenlandse adoptie die in Slowakije helaas, nog steeds niet wederzijds werkt. De reden waarom Slowakije steeds een export en geen import land is, is het logge systeem, waardoor de kandidaten dezelfde procedure moeten opvolgen wat voor vele adoptie ouders financieel niet haalbaar is. Een treurig oplossing is voor de Slowaken de binnenlandse adoptie waaraan zij de voorkeur geven. Dit is vooral omdat de binnenlandse procedure in Slowakije in tegenstelling tot België tegen de kosten is.

De meest voorkomende vorm van de adoptie is in beide landen de zogenoemde stiefouderadoptie. Kinderen worden door de nieuwe echtgenoot van een van zijn oorspronkelijk ouder geadopteerd.

Aantal buitenlandse kinderen, vooral uit Ethiopië, die meestal op jonge leeftijd, tot 4 jaar, door Belgen worden geadopteerd, is steeds minder. Belgen zijn in het geval van een adoptie veel meer geïnternationaliseerd en nog meer, zij of ten minste sommigen van hen zijn in staat om geld voor de binnenlandse of buitenlandse adoptie uit te geven. In de laatste paar jaar is het aantal binnenlandse adopties gestegen in tegenstelling tot buitenlandse. De leeftijd van de adoptieve ouders is kort voor hun 40te verjaardag.

In Slowakije is het systeem zo ingesteld, dat de homoseksuele koppels theoretisch en ook in de praktijk al nu een kind mogen adopteren. Adoptie door één

persoon is toegestaan en nergens wordt de seksuele oriëntatie van deze persoon aangevraagd.

Het probleem van de volle kindertehuizen in Slowakije zit, indien wij de oorzaak waarom zij hier zijn niet bij rekenen, vooral in de voorwaarden van de toekomstige ouders die ze stellen.

Dankzij deze scriptie heb ik mij gerealiseerd hoe dankbaar en gelukkig kan ik zijn dat ik in volledig gezin ben opgegroeid. Ik kijk vol ontzag naar alle persoonlijkheden die overal in de wereld een deel aan het adoptieproces nemen of hebben genomen. Naar alle ouders wie een vreemd kind adopteerden en wiens de levens van andere kinderen niet onverschillig zijn, naar alle kinderen die bij iemand vreemd terecht komen/ kwamen en een deel van een nieuw gezin hebben gevormd en ook naar alle sociale werkers wiens verantwoordelijkheid is om liefdevolle gezinnen te vormen.

4. Bibliografie

- Caestecker, F. *Hoe mens de wereld vorm gaf*. Academia Press. 2013
- Gillian R. Bentley, C. G. Nicholas Mascie-Taylor. *Infertility in the Modern World: Present and Future Prospects*. Cambridge University Press, 2000
- Kasanová, A. *Sprievodca sociálneho pracovníka: I. Rodina a deti*. UKF, Nitra. 2008
- Konečná, H. *Na cestě za dítětem. Dvě malá křídla*. Galen, Praha. 2009
- Lazarus en Folkmanová in Lukšík, I., Lemešová, M. *Deti v ťažkých životných situáciách*. Typi Universitatis Tyrnaviensis, Trnava. 2013
- Matějček, Z., Dytrych, Z. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Grada, Praha. 1999
- Matějček, Z. Ed. *Osvojení a pěstounská péče*. Portál, Praha. 2002
- Matějček, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa, základní duševní potřeby dítěte, dítě a lidský svět*. 1. vyd. Grada, Praha. 2005
- Matějček, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. 5. vyd. Portál. Praha, 2008
- Návrat, o. z. Alena Molčanová a kol. *Keď jedna + jedna = dva a niečo alebo dobré príklady, ktoré posúvajú...* TB- Tlačiareň Bardejov, spol.s.r.o. 2014
- Škoviera, A. *Trendy náhradnej výchovy*. Petrus, Bratislava. 2007
- Škoviera, A. *10 dilem náhradnej výchovy*. Nová práca. Bratislava, 2006

Pdf op website

- Európsky Parlament, *Demografická budúcnosť Európy*. 2008
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:184E:0075:0087:CS:PDF>
- Federale Overheidsdienst Justitie. *Adoptie in vogelvlucht*.
http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf
- Meij, H. *De basis van opvoeding en ontwikkeling*.
<http://www.nji.nl/nl/Normale-ontwikkeling-pdftekst.pdf>

Návrat. *Ked' jedna + jedna = dva a niečo, alebo dobré príklady, ktoré posúvajú.* http://web.changenet.sk/aa/files/4221973d3c28b786b2f06b680c02cab0/1+1_web_x.pdf

Návrat, o.z. *Transformácia náhradnej starostlivosti o deti na Slovensku po roku 1989.* <http://web.changenet.sk/aa/files/4221973d3c28b786b2f06b680c02cab0/Tranformacia%20nahradnej%20starostlivosti%20o%20deti%20na%20Slovensku%20po%20roku%201989.pdf>

Nijs, K. *'De aanneming van een kind en de dienstwillige voogdij'. Adoptie in België van 1803 tot 1951.* () http://www.ethesis.net/adoptie/adoptie_inleiding.htm
http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Adoptie%20in%20vogelvlucht_tcm265-138407.pdf

Van den Haak, S. *Adoptieproblematiek: De hulpverlening op zoek naar „de roots“.* *Hoe kan de hulpverlening adequaat inspelen op gezinnen die te maken hebben met de adoptieproblematiek?* 2005
http://www.logadoptie.nl/images/scripties/scripties_hechtingsstoornis/samanthika_adoptieproblematiek.pdf

Internetbronnen

www.adopcia.sk

www.epp.eurostat.ec.europa.eu

www.justitie.belgium.be

www.kindengezin.be

www.mensenrecht.be

www.miestopodslnkom.sk

www.navrat.sk

www.oecd.org

www.pestounskapece.cz

www.steunpuntwvg.be

www.upsvar.sk

www.vyvlastnenie.sk

5. Bijlagen

DOTAZNÍK ŽIADATEĽA, OBČANA SLOVENSKEJ REPUBLIKY O OSVOJENIE, PESTÚNSKU STROSTLIVOSŤ

Vážená pani, vážený pán,

Tento dotazník je súčasťou dokumentácie potrebnej pre sprostredkovanie osvojenia a pestúnskej starostlivosti. Ďakujeme za poskytnutie údajov a informácií, ktoré je úplne dobrovoľné. Na Vaše prípadné otázky ku konkrétnym kolónkam dotazníka odpovedia zamestnanci orgánov alebo organizácií, ktorí Vám vydali tento dotazník.

Žiadateľ / Žiadateľka o

Meno Rodné priezvisko

Priezvisko Dátum narodenia

Rodné číslo

Miesto narodenia (mesto, štát)

Národnosť Štátna príslušnosť

Stav (slobodný / slobodná, ženatý / vydatá)

Manželstvo uzavreté dňa

Predchádzajúce manželstvo zaniklo (akým spôsobom, kedy)

Adresa trvalého pobytu

Č. tel.

Adresa prechodného pobytu

Č. tel.

Adresa obvyklého pobytu

Č. tel.

Adresa súčasného zamestnávateľa

Č. tel. / fax

Pracovná doba (od - do) e-mail

Funkcia

Akcionár, spoločník, zamestnanec

Pracovný pomer uzavretý na dobu (určitú, neurčitú)

Dĺžka trvania pracovného pomeru

Adresa predchádzajúceho zamestnávateľa

Dôvod skončenia pracovného pomeru

Evidencia na Úrade práce (kde, od kedy - do kedy)

Opakovaná evidencia na Úrade práce

Poskytovanie dávky v hmotnej núdzi

.....

Dosiahnuté najvyššie vzdelanie (odbor)

Sociálna poisťovňa
 Číslo poisťovne Výška poistenia
 Zdravotná poisťovňa
 Číslo poistenca Výška poistenia
 Poistenie životné Poisťovňa
 Číslo poistenca Výška poistenia
 Poistenie úrazové Poisťovňa
 Číslo poistenca Výška poistenia
 Poistenie dôchodkové Poisťovňa
 Číslo poistenca Výška poistenia
 Iné poistenie (uveďte poisťovňu, číslo poistenca a výšku poistenia)

Príjmové a majetkové pomery

Príjem zo závislej činnosti mesačne
 Výška dôchodku (uviesť, aký dôchodok), príp. súbehu dôchodkov mesačne

 Dom/Byt Plocha
 vo vlastníctve
 v nájme Výška nájomného mesačne
 v podnájme
 Počet miestností
 Iné nehnuteľnosti vo vlastníctve

Rodinné prostredie

Vyrastal/a ste
 V úplnej rodine u svojich biologických rodičov
 V úplnej rodine u svojich adoptívnych rodičov
 V neúplnej rodine (u matky, u otca), od ktorého veku
 V náhradnej výchove (v ústave), od ktorého veku
 V pestúnskej starostlivosti, v opatrovníctve, od ktorého veku
 V starostlivosti iného občana než rodiča (§ 45 ods. 1 ZR), od ktorého veku
 Kolký/á v poradí ste sa narodili
 Počet Vašich súrodencov (uviesť rok narodenia)

 Povolanie Vašich rodičov
 matky
 otca
 Vážne ochorenia a zdravotné postihnutia v rodine (napr. diabetes mellitus, rakovina a pod.) ...

 Počet vlastných detí do 18 rokov, o ktoré sa staráte

Počet vlastných detí do 18 rokov, ktoré nemáte vo svojej starostlivosti a z akých dôvodov

Počet detí, ktoré Vám boli zverené do náhradnej rodinnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, o ktoré sa staráte

Počet detí, ktoré Vám boli zverené do náhradnej rodinnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, u ktorých ste ukončili starostlivosť a z akých dôvodov

Počet iných detí, o ktoré sa staráte

Počet iných detí, u ktorých ste ukončili starostlivosť a z akých dôvodov

Údaje o Vašom vzťahu k deťom a o dieťati, o ktoré máte záujem

Aký je Váš vzťah k deťom (všeobecne)?

Ako hodnotíte svoje skúsenosti s výchovou detí (svojich, príp. detí v širšej rodine v osvojení alebo pestúnskej starostlivosti)?

Čo považujete vo výchove dieťaťa za dôležité, aká je Vaša predstava o dieťati, ktoré máte záujem si osvojiť, príp. vziať do pestúnskej starostlivosti?

Prijali by ste dieťa so zdravotnými problémami?

Čo Vás viedlo k tomu, že si chcete dieťa osvojiť/vziať do pestúnskej starostlivosti

Súhlas manželky pri osvojení dieťaťa manželom matky dieťaťa

Súhlas manžela pri osvojení dieťaťa manželkou otca dieťaťa

Ako hodnotíte svoje manželstvo?

Ako najradšej trávite voľný čas?

Poznáte obsah medzinárodného dokumentu „Dohovor o právach dieťaťa“?

Iné informácie, ktoré považujete za dôležité uviesť

Vyhlasujem, že všetky údaje, ktoré som v dotazníku uviedol/a, sú pravdivé a súhlasím s ich poskytnutím iným subjektom výlučne pre účely uskutočnenia osvojenia alebo pestúnskej starostlivosti.

.....

miesto, dátum

.....

vlastnoručný podpis